Quarto. Sequeretur, Incarnationem esse bonum occasionatum ex peccato.

Quinto. Sequeretur, lætari nos posse de Adami peccato, qui tanto bono occasionem dedit.

XXXII. Respondeo ad singula. Ad Primum dico, Deum non solum permisisse Adæ peccatum, ut illi mederetur; sed ut, inde exaltaretur ejus misericordia, & bonitas, & amoris exundantia, quod est maximum bonum: & hac ratione permittit etiam cætera peccata, ut inde habeat occasionem ostendendi, vel suam misericordiam condonando, vel suam justitiam ea puniendo. Sic etiam medicus si permittat morbum non solum ut illum curet, sed ut ex ejus curatione appareat ejus ars occulta, quæ pluribus sit utilis ad sanitatem; prudenter operabitur.

XXXIII. Ad secundum dico, quod ordinare perfectius ad imperfectius, tamquam ad finem ultimum, esset quidem inordinate agere; non tamen ordinare perfectius ad imperfectius, tamquam ad finem proximum; & maxime si ordinetur, non ex institutione naturæ, sed ex libera ordinantis voluntate. Sic, juxta Scotum, Christus, ut passibilis, fuit a Deo ordinatus ad nostram salutem: & tamen Christus, adhuc ut passibilis, longe perfectior est, quam sit salus nostra. Sic absque ulla inordinatione celebramus Sacrificium propter salutem corporalem; cum tamen hæc longe illud sit perfectius. Et potest quis facere actum charitatis ad impetrandam castitatem; cum tamen charitas perfectior sit castitate.

XXXIV. Ad tertium, nego antec. Voluntas enim redimendi nos a peccato, non fuit voluntas efficax dandi hominibus gloriam; alias sicut omnes homines sunt liberati a peccato, ita omnes essent efficaciter prædestinati: sed fuit voluntas liberandi eos a servitute Diaboli, aperiendi Januam Cælorum, & dandi auxilia sufficientia, quibus possent salvari, licet de facto non omnes salventur. Ut autem voluntas sit prædestinativa, non sufficit, ut aliquo modo conducat ad prædestinationem; sed ulterius requiritur, quod sit conjuncta voluntati efficaci dandi gloriam, vel ex ista imperata: quod non contingit in præfata voluntate generali liberandi hominem a peccato, quæ, ut ostendimus, nostram prædestinationem præcessit.

XXXV. Ad quartum, nego absolute ant. Nam Incarnatio non est per se, & ab intrinseco dependens, & occasionata ex peccato, sicut est pœnitentia, & punitio; cum Deus, nullo existente peccato, potuisset incarnari. Quod autem de facto fuerit volita, ex suppositione peccati Adæ, dici potest occasionata extrinsece, & per accidens a peccato: immo verius ex infinita misericordia Dei, qui cum posset hominem in sua perditione relinquere, voluit, se incarnando, ipsum liberare.

XXXVI. Ad quintum, nego similiter ant. Quia peccatum primorum Parentum non fuit causa per se inducens Incarnationem; sed pœnam, & perditionem, in qua essemus omnes pro merito culpæ. Sed unica causa Incarnationis fuit summa Dei in homines charitas: *Sic enim Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam*. Joann. 3. ver. 16. Dum vero canit Ecclesia: *O felix culpa, qua talem, ac tantum meruit habere Redemptorem*, sensus emphaticus est ad exprimendum, felicem fuisse culpam, cui tanta ex Dei bonitate sors accidit, ut haberet Redemptorem Deum.

D U B I U M V.

Aliqua circa Causas Incarnationis Expediuntur.

§. I.

An Incarnatio facta sit potius ob Peccatum Originale, quam ob Actuale?

I. SUppono, ut fide certum, Christum venisse, tum propter originale, tum propter actualia peccata delenda. Hoc enim expresse legitur in Scripturis. Isaiæ 53 ver 5. *Vulneratus est propter iniquitates nostras: attritus est propter scelera nostra*. Matth. 1. ver. 21. *Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum*. Joann. 1. ver. 7. *Sanguis Jesu Christi Filii ejus emundat nos ab omni peccato*. Cap. 2. ver. 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi*. Cap. 3. ver. 5. *Et scitis, quia ille apparuit, ut peccata nostra tolleret*. Et ver. 8. *In hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera Diaboli*. Demum, Apoc. 1. ver. 5. *Lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo*. Quod ergo quæritur: An licet Christus advenerit, ut pro omni peccato satisfaciat; principalius tamen venerit, ut satisfaciat pro peccato originali.

II. Dico. Principalius venit Christus ad tollendum originale, quam actuale peccatum. Ita S. Thomas, 3. *par. qu. 1. art.* 4. Et constat primo ex Scripturis, quæ quoties beneficium Incarnationis commemorant, toties de peccato originali mentionem faciunt. Ut Paulus, Rom. 5. ver. 12. *Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit &c.* ver. 15. *Si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei, & donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit*. Et ver. 19. *Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi: ita per unius obeditionem justi constituentur multi &c.* Quid autem a Deo repetita peccati originalis mentio; nisi, ut indicetur, Christum principalius venisse ad hoc tollendum?

III. Probatur etiam ratione Sancti Thomæ, citato loco. Ubi postquam dixit: *Certum est Christum venisse in hunc mundum; non solum ad delendum illud peccatum, quod traductum est originaliter in posteros; sed etiam ad deletionem omnium peccatorum, quæ postea superaddita sunt. Non quod omnia deleantur, quod est propter defectum hominum, qui Christo non inhærent, secundum illud Joannis* 3. Venit lux in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem: *Sed quia ipse exhibuit, quod sufficiens fuit ad omnium peccatorum deletionem*: probat principalius venisse, propter originale, hoc discursu. Pro eo peccato delendo principalius venit Christus, quod majus nocumentum intulerat humanæ naturæ, & proinde majus erit: sed peccatum originale majus nocumentum intulerat humanæ naturæ, quam actuale: quia actuale solum inficit partem, nempe, personam, quæ illud committit; originale autem infecerat totam naturam humanam, eamque corruperat; ergo *Quantum ad hoc, Christus principalius venit ad tollendum originale peccatum, in quantum* bonum gentis divinius, & eminentius est, quam bonum unius, *ut dicitur 1. Ethic. cap. 2.*

IV. Sed obstare potest primo. Videtur enim peccatum originale non esse gravius actuali. Si enim esset gravius, graviori pœna puniendum esset; hoc autem est falsum: quin potius originali peccato debetur minima pœna, teste S. Augustino, *lib. 5. contra Julian. cap. 11.*

Secundo. Tanto peccatum est gravius, quanto magis adversatur humanæ saluti; sed humanæ saluti magis adversatur peccatum actuale; quia non solum privat visione Dei, quæ est pœna damni, sed & ulterius infert damnationem ad pœnam sensus; ergo &c.

Tertio. Christus in se sumpsit pœnam debitam peccato, pro quo venerat delendo: sed assumpsit in se pœnam sensus, quam passus est, & consummavit in Cruce, non autem pœnam damni, quia Christus nunquam caruit divina visione; ergo venerat præcipue, ut deleret peccatum, cui debetur pœna sensus, non autem sola pœna damni: peccatum autem, cui debetur pœna sensus, non est originale, sed actuale.

V. Respondeo. Ad primum dico, peccatum originale non esse quidem gravius intensive, sed extensive, seu ut loquitur D. Thom. hoc art. 4. *Majus*. Ait enim: *Dicitur autem aliquid majus dupliciter. Uno modo intensive; sicut est major albedo, quæ est intensior. Et per hunc modum majus est peccatum actuale, quam originale, quia plus habet de ratione voluntarii .... Alio modo dicitur aliquid majus extensive, sicut dicitur major albedo, quæ est in majori superficie. Et hoc modo peccatum originale, per quod totum genus humanum inficitur, est majus quolibet peccato actuali, quod est proprium singularis personæ*. Ita S. Thomas. Pœna autem correspondet magnitudini intensivæ: unde cum peccatum actuale sit majus intensive, quia magis voluntarium; ideo majori pœna, nempe, etiam sensus punitur. Unde in 3. *dist.* 1. *qu.* 1. *art.* 2. *ad* 6. ait, quod actuale dici potest *Major culpa, & originale majus malum*.

VI. Si dicas. Regulariter omnes, qui sunt infecti peccato originali, sunt etiam infecti actualibus; ergo originale non est majus extensive.

Respondeo in primis, neg. antec. Nam Infantes sunt infecti peccato originali, qui tamen infecti non sunt actuali. Deinde dico, peccatum originale inficere omnes per se, actuale vero, per accidens. Ratio primi est, Quia originale *est* per se peccatum naturæ; ideoque in omnibus, in quibus invenitur humana natura ab Adamo seminaliter traducta, qui fuit principium eam vitians, invenitur & peccatum originale: immo in infinitis hominibus inveniretur, si natura humana infinitis communicaretur. Et ideo per se tollit bonum generis humani, dum tollit bonum in natura communi generi humano. At peccatum actuale per se non tollit, nisi bonum unius personæ, & accidit peccato meo, quod alter, seu alii peccent; seu quod peccatum personæ in toto genere humano reperiatur, quod non accidit peccato naturæ. Immo peccatum naturæ se habet veluti radix, ex qua actualia peccata in homine oriuntur.

VII. Ad secundum dico, quod peccatum originale magis adversatur humanæ saluti simpliciter; quia adversatur saluti omnium hominum, seu totius naturæ. Actuale vero magis adversatur solum secundum quid; quia licet magis intensive nocet, per se loquendo uni tantum personæ nocet.

VIII. Ad tertium, dist. maj. Assumpsit in se pœnam debitam in præsenti vita, conc. maj. In futura retributione, nego maj. Non enim Christus futuræ vitæ pœnas assumpsit, ut impie blasphemavit Calvinus, *lib. 2. Instit. cap.* 16. §. 10. ubi ait: Christum *In locum sceleratorum, sponsorem; vadem, adeoque instar rei submissum, qui dependeret ac persolveret omnes, quæ ab illis expetendæ erant, pœnas: uno hoc duntaxat excepto, quod doloribus mortis non poterat detineri*. Quid enim horribilius, ac injuriosius sanctitati Filii Dei? Sed dicimus assumpsisse pœnas, seu pœnalitates in præsenti vita ex peccato originali consecutas, quas sensibiliter patimur, velut famem, sitim, mortem. Ita S. Thomas, hoc *art.* 4. *ad* 2. dicens: *Peccato originali in futura retributione non debetur pœna sensus. Pœnalitates tamen, quas sensibiliter in hac vita patimur, sicut famem, sitim, mortem, & alia hujusmodi, ex peccato originali procedunt: & ideo Christus, ut plene pro peccato originali satisfaceret, sensibilem dolorem pati voluit, ut mortem, & alia hujusmodi in seipso consumeret*.

§. II.

§. II.

An Existente solo Originali, vel solis Actualibus Verbum fuisset Incarnatum.

LOquimur in præsenti decreto. Non enim scire possumus, quid futurum esset ex vi alterius decreti; cum in Scripturis revelatum non sit.

IX. Dico. Solo existente peccato originali, adhuc Verbum ex vi præsentis decreti venisset. Probatur. Nam perseverante primo, & principali motivo Incarnationis, etiam cessante minus principali, & quasi secundario Verbum in carne venisset: sed primum, & principale motivum Incarnationis, ut vidimus, fuit redemptio ab originali: unde Christus vocatur ab Apostolo 1. Corinth. 15. ver. 45. *Novissimus Adam in spiritum vivificantem*. Et *ver.* 22. dixerat: *Sicut in Adam omnes moriuntur: ita in Christo omnes vivificabuntur*; ergo &c. Tum etiam: nam Deus statuit, carnem sumere, ut totam naturam quæ in Adamo perierat, repararet: ac si nullum aliud, præter originale, peccatum fuisset, adhuc tota natura eodem modo perisset; ergo adhuc venisset.

An vero solis existentibus peccatis actualibus, & non existente originali, Verbum, ex vi præsentis decreti, in carne venisset; cum nihil certi Scriptura nos doceat, conformiter ad superius statuta,

X. Dico. Probabilius videri, non fuisse venturum in carne Verbum, si sola peccata actualia sine originali extitissent. Probo hoc, primo ex dictis. Si enim liberatio a peccato originali fuit principale motivum adventus Verbi in carne; ergo, eo non existente, Verbum non venisset; quia cessante motivo, & fine principaliter intento in aliqua operatione, cessat operatio. —— Rursus: ex vi præsentis decreti Verbum divinum venturum fuit solum in carne passibili, & mortali, ut *Dub. praced.* contra Scotum ostendimus: sed, peccato originali non existente, caro non fuisset passibilis, & mortalis; dicente Paulo Rom.. 5. ver. 12. *Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omes peccaverunt*; ergo non existente originali nec morte, Verbum in carne non venisset.

XI. Nec valet dicere, nos debere loqui de Mysterio Incarnationis prout magis conducit ad gloriam Dei, & expedit hominum utilitati —— Hoc enim verum est: sed verum est etiam, nos debere loqui, secundum quod revelatum est nobis in Scripturis. Cumque ex Scripturis colligamus, Christum principaliter venisse, ut liberaret hominem ab originali; ideo hoc cessante arguimus, eum non venturum. Esto enim Christus tradiderit se pro peccatis, etiam actualibus, nec solum pro toto genere humano, sed etiam pro singulis; unde Paulus, Galat. 2. ver. 20. *In fide* (inquit) *vivo Filii Dei, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*: ita tamen se tradidit pro peccatis actualibus, ut venerit ad ista tollenda, quatenus in originali, ceu in fonte, radicabantur: & ita tradidit se pro singulis, ut principalius intenderet reparare naturam, quam personas. Unde vitiatis personis vitio personali, non vitio naturæ, censemus, ex vi decreti, quod de facto habuit, non venturum.

XII. Nec iterum dicas, de summa bonitate decens esse cogitare, quod summo modo se communicet. Et de infinita virtute omnipotentiæ, quod se manifestet, per aliquem infinitum effectum: hic autem nullus alius esse potest, quam Incarnatio.

XIII. Nam respondeo. Ad primum dico, quod de summa bonitate debemus quidem cogitare, quod summo modo sit communicabilis, quia hoc est ejus essentia; non tamen, quod summo modo actu se communicet: quia hoc essi ei sit consentaneum, quia tamen est ei liberum, non debet a nobis asseri, nisi secundum, quod nobis Deus manifestavit: alias dicere deberemus, quod hoc summo modo etiam Angelis se communicaverit.

Ad secundum dico cum S. Thom. 3. *par. qu.* 1. *art.* 4. *ad* 2. quod in ipso modo productionis rerum ex nihilo divina virtus infinita ostenditur. Ad perfectionem etiam Universi sufficit; quod naturali modo creatura ordinatur in finem: hoc autem excedit limites perfectionis naturæ, ut creatura uniatur Deo *in persona*. Sicut ergo unio Dei cum homine, per gratiam, quia excedit capacitatem naturalem hominis, ex voluntate Dei unice pendet: ita, & multo magis, unio creaturæ cum Deo in Persona unice ex potentia, & volantate Dei, unice desumenda est. Vide S. Doctorem *art.* 4. citato *ad* 3.

Q U Æ S T I O V.

De Natura Assumpta.

INcarnationis essentia, ut dictum est, unio est, qua natura divina, & humana uniuntur in una persona: in quo importantur quatuor, nempe, natura divina, natura humana, quæ uniuntur, persona in qua uniuntur, & modus, quo uniuntur. Hic ergo de natura humana, & aliis ad eam spectantibus agemus: primo, errores, qui circa hoc fuerunt, eliminantes, & quæstiones inter Catholicos agitari solitas tractantes; relinquendo Quæstionibus sequentibus agere de persona assumente, de divinitate unita, & modo unionis.

D U B I U M I.

An Caro Assumpta a Verbo fuerit vera Caro?

§. I.

Errores circa hanc Veritatem.

I. ECclesia Christi vix lucem aspexerat, cum veritas carnis Christi cœpit obscurari. *Multi* (inquit Sanctus Joannes Epistola 1. cap. 4. ver. 1.) *Pseudoprophetæ exierunt in Mundum. In hoc cognoscitur spiritus Dei: omnis spiritus, qui confitetur Jesum Christum in carne venisse, ex Deo est: & omnis spiritus, qui solvit Jesum* (vel ut Græce legitur: Qui non confitetur Jesum Christum in carne venisse) *ex Deo non est, & hic est Antichristus*.

II. Hæreticorum ergo, qui in Christo veram carnem negarunt, agmen ducit Simon Magus, Philastrio teste, *de Hæres. cap.* 29. qui cum assereret se Christum, dicebat se putative tantum, & in umbra a Judæis passum fuisse: quod Menander ejus discipulus probavit. Apertius autem Simonis blasphemiam protulerunt Saturninus, Basilides, eodem Philastrio referente, dicentes: *Christum umbratiliter apparuisse, non carnem hominis veram, & animam accepisse, & omnem œconomiam Mysterii Salvatoris ita complesse*. His adhæserunt, seculo secundo, Cerdo, qui ex Syria Romam venit, tempore Higini Papæ, anno circiter 154. Marcion Ponticus genere. Is enim, ob corruptam virginem, de Ecclesia per patrem Episcopum ejectus, ut suæ consuleret famæ, & genitoris fugeret iras, Romam properavit. Verum cum nec ibi in communionem Ecclesiæ recipi obtinuisset, ad Cerdonis hæresim transiit: adeoque profecit, ut discipulus supra Magistrum fieret, sub Antonino Pio Imperatore, & Pio I. Romano Pontifice inter alias dicens: *Christum putative apparuisse, idest, quasi per umbram, & passum eum fuisse umbratiliter, non tamen in vera carne credebat*. Ita ex Philastrio, *Hæres.* 45.

III. Hunc errorem suum fecit Manes, seu *Manin* Sectæ Manichæorum parens. Hic natione Persa, antea servus, post heræ suæ defunctæ bonorum hæres constitutus, adeo re, & nomine insaniens, ut modo se Christum, modo se Paracletum assereret; quod, ut suaderet, duodecim ad instar Christi elegit discipulos, quos ad sua deliria spargenda misit, anno circiter 272. sub Aureliano Imperatore, & Felice I. Rom. Pontifice. Inter ejus deliria, hoc erat, quod Christus non fuerit verus homo, sed phantasticus. Ductus; vel quia cum poneret duo rerum principia: unum bonorum, aliud malorum, & carnem putaret esse creaturam a principio malo exeuntem indecorum putabat concedere, Christum verum corpus habuisse, unde solum apparens corpus ei asserebat: & omnia, quæ in Evangelio de Christo narrantur ad humanam naturam pertinentia, in phantasia, non in veritate facta fuisse contendebat, ut refert S. Thomas, *Opusc.* 2. *cap.* 207. Vel quia: si Christus veram carnem habuisset, illam traxisset ex utero Matris: indignum autem fuisset credere, tantam majestatem per seminæ sordes, & squallores transire potuisse. Quem merito S. Augustinus (seu, ut Maurini volunt, alius sub ejus nomine) *Tract. de Quinque Hæresibus* increpans, ait in persona Christi: *Hanc, quam despicis, Manichee, Mater est mea, sed manu fabricata est mea: si potui inquinari cum eam facerem, potui in illa inquinari cum ex ea nascerer. Sicut transitu meo illius non est corrupta virginitas, sic mea ibi non est maculata majestas. Si solis radius cloacarum sordes desiccare novit, eis inquinari non novit: quanto magis splendor lucis æternæ, in quo nihil inquinamenti incurrit, quæcumque radiaverit, mundare potest, ipse polluì non potest. Stulte: unde sordes in Virgine Matre, ubi non est concubitus cum homine patre? &c.*

Manichæis subscripserunt Pristillianistæ, qui, ut asserit Sanct. Leo, *Epist.* 93. modo 155. *cap* 4. in die Natalis Domini, & Dominica, qui est dies Resurrectionis, jejunabant: *Quia* (inquit) *Christum Dominum in vera hominis natura natum esse non crediunt; sed per quamdam illusionem ostentata videri volunt, quæ vera non fuerint, sequentes dogmata Gendonis, atque Marcionis, & cognatis suis Manichæis per omnia consonantes*. Sed hos dimittamus.

§. II.

Veritas Catholica.

IV. DIco. Verbum assumpsit veram carnem, verum corpus, veram, non phantasticam humanitatem. Probatur. In Scriptura Christus dicitur natus de Virgine, circumcisus, esurisse, comedisse, & alia usque ad mortem pertulisse, quæ ad humanam naturam pertinent; ergo vel Scripturæ nos fallunt, si Christus, non habens veram carnem, omnia hæc fecit solum apparenter? non autem in rei veritate: vel Christus habuit veram carmen. —— Rursus: ipse Christus de se dicit, Joann. 18. ver. 37. *Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati*: non fuisset autem veritatis testis, sed magis falsitatis, si in se demonstrasset, quod non erat: præsertim cum prædixerit, se passurum, quæ sine vera carne pati non potuisset: scilicet, quod traderetur in manus hominum, quod conspueretur, flagellaretur, crucifigeretur: dicere, ergo Christum veram carnem non habuisse, nec hujusmodi in veritate, sed solum in phantasia fuisse perpessum, est Christo imponere falsitatem.

Adhuc: Veram opinionem a cordibus hominum removere, est hominis fallacis: Christus autem hanc opinionem a cordibus discipulorum removit. Cum enim post resurrectionem Discipuli putarent, eum spiritum esse; ad hujusmodi suspicionem de cordibus eorum tollendam dixit, tradens eis se ipsum, Lucæ 24. ver. 39. *Palpate, & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet*. Et Matth. 14. ver. 26. putantibus discipulis eum esse phantasma, & ob hoc in timore constitutis dixit: *Ego sum, nolite timere*. Si igitur hæc opinio vera esset, necesse foret dicere Christum fuisse fallacem, illuforem, impostorem: Christus autem veritas est. Ita fere iisdem terminis locuti sumus cum S. Thom. *Opusc. 2. cap. 207.* contra Manichæos discurrente.

V. Probatur secundo. Si Christus verum corpus non habuit, non vere mortuus est; ergo nec vere resurrexit, ergo Apostoli, prædicantes eum resurrexisse, fuerunt testes falsi. —— Rursus: Paulus 1. *Corinth.* 15. ex resurrectione Christi infert resurrectionem nostram; ergo si Christus vere non resurrexit, neque nos vere resurgemus. —— Immo *Si Christus vere non resurrexit*, inquit, ibi ver. 14. *Inanis est ergo prædicatio nostra, inanis est & fides vestra* —— Præterea: *Rom.* 5. *ver.* 9. dicimur justificati in sanguine ipsius, & per ipsum salvandi, quia pro nobis mortuus est: *Christus pro nobis mortuus est: multo igitur magis nunc justificati in sanguine ipsius, salvi erimus ab ira per ipsum*. Sed si Christus non habuit verum corpus, nec habuit verum sanguinem; nec verum sanguinem pro nobis fudit, quia vere mortuus non est; ergo nec vere sumus justificati, nec vere redempti, nec salvi ab ira. Quæ igitur utilitas nobis in Christo est?

VI. Probatur tertio. Si nonnisi phantastice intelligendus est adventus Christi in mundum, nihil novi in Christi adventu accidit. Nam etiam in veteri Testamento Deus apparuit Moysi, & Prophetis, secundum varias phantasticas formas, ut legitur in Sacris litteris; ergo dicere, quod Christus verum corpus non habuerit, est totam novi Testamenti doctrinam evertere. Multa ex iis, quæ dicta sunt, profert Tertullianus, *lib. de Carne Christi*, & *libris quinque contra Marcionem*.

§. III.

Hæreticorum momenta.

VII. Objiciebant primo. Mos Scripturarum est, sæpe referre ea, quæ apparuerunt, ac si revera facta fuissent. Sic apud Prophetas Deo corporalia tribuuntur, quæ illi tantum secundum apparentiam conveniunt, sicut & Angelis. Sic etiam Christus dicitur *Petra*, *vitis vera*; cum tamen hæc solum secundum similitudinem Christo, Deo, & Angelis possint aptari; ergo &c.

VIII. Respondeo, neg. conseq. Cum enim Sacra Scriptura narrat aliqua, quæ solam apparentiam habuerunt; ex ipso modo narrationis hoc intelligere facit. Sic quando, *Genes.* 18. *ver.* 2. dicitur; *Cumque elevasset oculos, apparuerunt ei tres viri*. Dixerat prius, ver. 1. *Apparuit autem ei Dominus*, & subjungitur: *Et adoravit in terram*. Ex quo datur intelligi, tres illos fuisse viros solum secundum apparentiam, & revera Dominum ipsum, illis tribus viris personarum Trinitatem obumbrantem. Unde Abraham subjecit: *Domine, si inveni gratiam in oculis tuis?* non dixit: *Domini*. Quando autem Prophetæ describunt Deum, vel aliqua sub corporalibus similitudinibus; hujusmodi non historica narratione, sed in prophetica, & imaginaria visione sunt accipienda. Et insuper semper aliquid addunt, quod apparitionem designat, ut *Isaiæ 6. Ezechielis* 8. *&c.* Prophetæ enim dicuntur *Videntes* spiritu potius, quam corpore, ut ait Augustin. *Epist.* 112. *modo* 147. *ad Paulinam cap.* 21. At quæ in Evangelio dicuntur de Christi humanitate, corpore, & carne, historice, non symbolice, narrantur. Ejus enim genealogia a Matthæo, & Luca traducitur per Avos, & Proavos: ejus describitur conceptio, nativitas, infantia; & omnia, quæ subinde de ipso leguntur, veritatem carnis ejus confirmant. Vel ergo tota Evangelica historia fabularis est, & poetica: quod est contra illud, 2. Petri 1. ver. 16. *Non enim doctas fabulas secuti notam fecimus vobis Domini nostri Jesu Christi virtutem, & præsentiam*. Vel dicendum est, in vero, & proprio sensu de Christo ea enuntiari —— Cum vero Christus dicitur *Petra*, *vitis*, *agnus*, clarum est, ibi similitudinarie, & metaphoriceScripturam loqui. Tum quia: similitudines illæ a vilibus sumptæ nemini dubium relinquunt, quin per metaphoram usurpatæ sint. Tum quia: eas esse tales, ex aliis Scripturæ locis manifeste comprobatur.

IX. Objiciebant secundo. Scriptura indicat habuisse carnem, & fuisse hominem solum secundum similitudinem. Primum probant ex illo, Rom. 8. ver. 3. *Deus Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati*. Ex 2. Cor. 5. ver. 16. *Et si cognovimus secundum carnem Christum; sed nunc jam non novimus*; hoc, est licet olim putaremus, Christum habuisse veram carnem, nunc doctiores facti id non credimus.

Secundum probant ex illo, ad Philipp. 2. ver. 6. *Semetipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus; & habitu inventus, ut homo*. Illa autem verba *formam servi, in similitudinem hominum, habitu inventus, homo*, vero, ac secundum substantiam homini aptari nequeunt.

X. Respondeo, neg. utramque partem. Ad primam probat. prioris partis observo, Paulum non dicere absolute: *In similitudinem carnis*, sed *carnis peccati*. Quia, ut ait August. Epist. 99. modo 164. ad Evodium, cap. 7. *Sumpsit enim ex Virgine veram quidem carnis substantiam, non tamen peccati carnem, quia non ex carnali concupiscentia, sive nominatam, sive concepta: mortalem sane, ac per ætates mutabilem, tamquam carni peccati sine peccato simillimam*.

Ad alteram secundæ partis probationem, dico cum S. Th. in dictum caput, *Lect.* 4. quod hoc textu abutebantur Manichæi, ita illud interpretantes: nempe, Apostolum fuisse quidem hujus opinionis, quod *Christus fuisset ex semine David, & verum corpus habuisset; sed postea hanc opinionem mutavit, & correxit se huic. Unde dicebat*: etsi cognovimus secundum carnem Christum: *idest, si fuerimus aliquando hujus opinionis, quod Christus habuisset veram carnem*: sed nunc jam novimus: *idest, modo mutavimus illam opinionem, & non credimus ita*. Sed, ut subdit S. Thomas, hanc intelligentiam improbat S. August. *lib.* 11. *contra Faustum cap.* 7. Primo. *Quia de eo, quod falso putamus, nullus dicit*, novimus, *sed* opinamur. *Cum ergo Apostolus utatur hoc verbo* cognovimus; *videtur quod non aliquando falso putaverit. Secundo. Quia supra, Apostolus dicit*: Neminem novimus secundum carnem. *Si ergo verum esset, quod dicit Manichæus, Apostolus nullum cognosceret habere verum corpus, quod est falsum*. Ita S. Thom. ex Augustini supra relata doctrina.

Suam ergo, & veram sententiam de veritate carnis non correxit Paulus hic; sed in Epistolis, post hanc ad Corinthios scriptis, & maxime in 1. *ad Timoth.* 2. *ver.* 8. jam confirmat, dicens: *Memor esto, Dominum Jesum Christum surrexisse a mortuis ex semine David, secundum Evangelium meum*. Quare ex tribus expositionibus, quas exhibet S. Thomas ibi, eligo tertiam, & dico; sensum Pauli, dum ait: *Nunc jam non novimus*, secundum carnem Christum, esse istum: aliquando cognovimus Christum, secundum cognitionem, & affectum carnis, & sensibilem, cum nimirum corporaliter esset nobiscum: sed nunc jam non novimus eum cognitione, & affectu carnis, sed spiritus per fidem. Unde S. Thomas: *Etsi* (inquit) *cognovimus, idest, adhæsimus Christo aliquando, scilicet, quando nobiscum erat præsentia corporali*, secundum carnem, *idest, secundum carnalem affectum: sed jam non novimus, idest, jam iste affectus cessavit a nobis per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis*. Cui expositioni favet S. August. *Tract.* 94. *in Joann.* ubi expendens illa verba Christi: *Expedit vobis, ut ego vadam*, ait: *Expedit vobis, ut hac forma servi auferatur a vobis: caro quidem factum Verbum habito in vobis; sed nolo me carnaliter adhuc diligatis, & iste lacte contenti semper infantes esse cupiatis*.

XI. Ad probationem posterioris partis dico primo, per ly *Formam servi accipiens*, non intelligere Paulum solam apparentiam servi. Nam cum dicat, Christum, *Cum in Forma Dei esset*, accepisse formam servi; quemadmodum in forma Dei erat secundum veritatem, & non secundum apparentiam; ita secundum veritatem formam servi accepisse credendus est: & proinde etiam in similitudinem hominum factus secundum speciem, tamquam vere accipiens naturam in specie similem aliis hominibus. Eo plane sensu, quo cum in generatione viventis dicitur, quod sit *Origo viventis a vivente..... in similitudinem naturæ*, omnes intelligunt de similitudine in natura specifica.

Secundo distinguo. Factus in similitudinem hominum, quoad statum, conc. quoad substantiam, nego. Factus ergo fuit Christus in similitudinem hominum, quo ad statum, in quo sunt homines, nimirum statum peccati: quia licet non fuerit homo purus, aut peccatum habens, apparuit tamen exterius ut supra dicebamus eum eodem Paulo, *in similitudinem carnis peccati*: assumpsit enim carnem cum omnibus infirmitatibus, quæ in homine ex peccato consecutæ sunt. Non tamen factus fuit in similitudinem hominum, quasi speciem tantum externam hominis habuerit, & non substantiam.

Neque obstat, quod post illa verba subjiciat Paulus; *Et habitu inventus ut homo*. Quasi, sicut qui habitu invenitur, ut Rex, ut sunt illi, qui gestant habitum Regis in theatris, non vere, sed solum secundum apparentiam sunt Rex: ita Christus non sit vere homo, sed *ut homo* gestans habitum, & speciem extraneam hominis —— Nam in primis in Græco textu, loco *Habitus*, *Figura* legitur. Figura autem, seu externa species per se non excludit realitatem a subjecto, in quo reperitur: sicut nil magis simile in figura, quam ovum ovo, & tamen ovum vere est ovum. Neque ly *Ut homo* est nota diminuens, sed potius expressiva veritatis: sicut dum dicitur, Joann. 1. ver. 14. *Videmus eum quasi Unigenitum a Patre*; cum tamen Christus sit vere Unigenitus. Unde ibidem, *ver.* 18. dicitur: *Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris ipse enarravit*.

Dici etiam potest cum S. Thoma in *cap.* 2. *ad Philipp. Lect.* 2. quod Christus habitu inventus est ut homo, ad designandum, eum nedum habuisse veram hominis naturam; sed etiam naturæ humanæ defectus omnes, & proprietates concomitantes speciem, præter peccatum, in exteriori conversatione: quia esuriit ut homo, fatigatus fuit &c. Vel accepisse humanam naturam, quasi habitum: quia sicut vestimentum mutatur quidem, sed non mutat eum, quem vestit; sic naturam induit Verbum, in se prorsus immutatum. Videatur Sanct. Augustinus *lib.* 83. *Quæstion. qu.* 73. Ubi, supposito quod illud dicatur a nobis haberi, quod ita accidit nobis, ut habeatur, ut possit non haberi; dicit, quatuor modis id posse contingere. Primo: ut id, quod habetur, mutet habentem, sed in se non mutetur: sicut sapientia in se immutata mutat habentem, dum eum de stulto facit sapientem. Secundo: ut id, quod habetur, mutet habentem, & in se mutetur: sicut cibus mutat comedentem, dum ei robundat, & in se mutatur, dum amittens speciem suam, in corpus nostrum vertitur.

Tertio: ut id, quod habetur in se mutetur, sed habentem non mutet: sicut vestis, quæ induta accipit formam, quam non habebat: Quarto: ut, id, quod habetur, nec mutet habentem, nec in se mutetur, sicut anulus dum inseritur digito. Dicit ergo, humanitatem fuisse habitam a Filio Dei, non primo, non secundo, non quarto, sed potius tertio modo: *Sic enim* (homo) *assumptus est ut commutaretur in melius, & ab eo formetur ineffabiliter, excellentius, atque conjunctius, quam vestis, cum ab homine induitur*.

XII. Objiciebant tertio. Humana caro Deo est prorsus indigna. Primo. Quia infinite a Deo distans. Secundo. Quia adversus spiritum concupiscit. Tertio. Quia est a principio nequam. Ita arguebant Manichæi, & Marcionitæ, ut apud Tertull. *lib. de Carne Christi, c.* 4.

XIII. Respondeo, nego ant. cum eodem Tertulliano. Deum enim non dedecet, quod propriis manibus, & cum totius Trinitatis consilio efformavit, quod Deus in Adamo figuram Christi esse voluit: cui in anima sui imaginem impressit, quod redemit, in quo virginitas, multæque aliæ virtutes exercentur. Talis autem est caro.

Neque obest infinita distantia, qua a Deo distat: imo potius commendatur infinitus Dei amor, cujus est, amantem, quantumcumque eminet, ad amatum deprimere: caro autem, quæ fuit commaculata peccato Adæ concupiscit quidem adversus spiritum; non tamen caro a Spiritu Sancto formata, qualis fuit caro, quam Filius Dei assumpsit. Illud autem principium malum, a quo carnem processisse potebant Manichæi, eorum fuit insania a nobis alibi confutata, & modo pura irrisione exsufflanda.

XIV. Objiciebant quarto. Plures Patres Græci, inter quos Sanctus Justinus sentiunt, Verbum carne indutum antiquis Patriarchis apparuisse, coram eis ambulasse, & cætera peregisse, quæ unionem cum vera carne arguerent: & tamen phantasticum erat illud corpus; ergo ex eo, quod Christus hominibus cum carne visus sit, coram eis ambulaverit, comederit, non arguitur, veram carnem eum habuisse.

XV. Respondeo primo, opinionem illam veterum Græcorum contendentium, apparitiones illas, de quibus agitur fuisse factas in persona Verbi, probabilius non admitti. Factæ enim potius fuerunt per Angelos, qui Deum se dicebant, quod tunc illius partes agerent. Ita sentit Sanctus Augustinus *lib.* 1. *QQ. in Gen. quæst.* 35. dicens; Abraham, & Saram in Angelis, agnovisse Dominum: *Serm.* 5. Angelum gerentem personam Domini cum Jacob fuisse luctatum. Et *Serm.* 7. (edit. Maurinæ) monet, cavendum esse, ne dicamus eum, qui Moysi apparuit, fuisse Filium Dei; quia hoc erat Arianorum argumentum, ut probarent, Filium Dei esse creaturam. Nam faciendo Patrem invisibilem, Filium vero visibilem, separabant substantias. Dicit ergo Sanctus Doctor: quod sicut anima invisibilis visibilis fit per vocem, quæ tamen non est substantia animæ, sed indicat animam: *Sic & Deus, si in igne apparuit, non est ignis, si in fumo apparuit, non est fumus, si in sono apparuit, non est sonus. Non sunt hæ Deus, sed indicant Deum*. Ita respondet Augustinus Arianis volentibus, eum, qui apparuit Moysi, fuisse Filium Dei. Iis vero, qui volebant fuisse Angelum, incumbit respondere, quare dictus sit Dominus. Pro illis ergo Sanctus Doctor respondet. Quod *Sicut in Scripturis Propheta loquitur, & dicitur, quia Dominus loquitur, non quia Dominus est Propheta, sed quia Dominus est in Propheta: sic & cum per Angelum dignatus est Dominus loqui, quomodo per Apostolum, quomodo per Prophetam; recta dicitur, & Angelus propter seipsum, & Dominus propter habitantem Deum*.

Data tamen Græcorum opinione, Filium Dei fuisse, qui Patriarchis apparuit in specie corporali, vel ignis, vel nubis, vel fumi, vel etiam hominis: dico, vel ea corpora non fuisse meras apparentias corporum, sed vera corpora a Filio Dei assumpta, non tamen hypostatice, queis, licet nondum natus, Filius Dei utebatur, ut homines ad veri nati, ac passuri corporis disponeret: quo etiam pacto vera fuisse assumpta corpora ab Angelis docet Sanctus Augustinus. *Serm.* 12. alias 16. *de Diverso*. Vel si fuerunt corpora phantastica & ficticia, dico, non ex hoc inferri posse, tale fuisse corpus Christi, cujus genealogia, nativitas, infantia, passio, mors, resurrectio narratur, ut dictum est.

DUBIUM II.

An Corpus a Verbo Assumptum fuerit Terrenum, & Corruptibile?

§. I.

Valentini error rejectus.

I. Valentinus (teste Irenæo *lib.* 3. *contra Hæres. cap.* 5.) ex Ægypto Romam venit, ibique sub Pio usque ad Anicetum moram traxit. Ambitio Episcopatus, cujus repulsam passus fuerat, hæresi confingendæ ei causa fuit, ex Tertulliano *lib. adverf. Valentinianos, cap.* 4. Mirum, quot fabulis hæresium suam repleverit Valentinus. Deos triginta effinxit, quos *Æonas*, idest, *Secula* nominavit. Docuit, *Unigenam* ex illis Æonibus unum procreasse Christum, & Spiritum Sanctum; Jesum autem ab Æonibus simul procreatum fuisse commentus est: *Hunc* (verba sunt Epiphanii, hæres. 31.) *de Cælo attulisse corpus, ac per Mariam Virginem, velut aquam per canalem, transisse, nec ex ejus utero quidquam sumpsisse*, afferebat. Idem refert Augustinus *Hæres.* 11. Contra hunc errorem

II. Dico. Carnem, quam Verbum assumpsit, non attulit e Cælo, sed ex Maria Virgine accepit; & proinde caro Christi fuit terrena, non cælestis. Hanc veritatem ostendunt omnia ea Scriptura loca, quibus Christus dicitur Filius hominis: Filius autem hominis non est, nisi qui sic ex alterius hominis substantia. Hinc, *Matth.* 1. *v.* 16. dicitur natus non in Maria, sed de Maria: *De qua natus est Jesus, qui vocatur Christus*. Galat. 4. vers. 4. dicitur factus, non *in*, sed *ex* muliere: *Misit Deus Filium suum factum ex muliere*. Et ad Roman. 1. vers. 4. *Qui factus est ei ex semine David secundum carnem*. Unde Matthæus, *cap.* 1. Christi genealogiam per Avos, & Atavos ducit usque ad Abraham: Lucas vero *cap.* 3. eam protrahit usque ad Adam. Rursus: Maria passim dicitur Mater Jesu, *Matthæi* 1. *v.* 18. *cap.* 2. *vers.* 11. & alibi passim. Quomodo autem dici posset Mater, si ex ea conceptus, & natus non fuisset, nihilque de ea sumpsisset? Certe aqua, quæ per hortum transit, non dicitur ex horto nasci, quia ex horto nihil accipit.

III. Hanc veritatem probat Sanctus Thomas, 3. part. q. 5. art. 2. primo. *Quia sicut veritas humanæ naturæ non salvaretur in Christo, si corpus ejus esset phantasticum, ut posuit Manichæus; ita etiam non salvaretur, si poneretur Cæleste, ut posuit Valentinus. Cum enim forma hominis sit quædam res naturalis, requirit determinatam materiam, scilicet carnes, & ossa, quæ in definitione hominis poni oportet*. Et propterea quatuor elementis componi, quæ corpori terreno, & sublunari, non Cælesti conveniant. Secundo. *Quia hoc etiam derogaret veritati eorum, quæ Christus in corpore gessit. Cum enim corpus Cæleste sit impassibile, & incorruptibile..... si Filius Dei corpus Cæleste assumpsisset, non vere esuriisset, nec sitisset, nec etiam passionem, & mortem sustinuisset. Tertio. Etiam derogaret veritati divinæ. Cum enim Filius Dei se hominibus ostenderit, quasi corpus carneum, & terrenum habentem; fuisset falsa demonstratio, si corpus Cæleste habuisset*.

IV. Dices tamen pro Valentino, *Joann.* 6. *v.* 38. dixit Christus: *Descendi de Cælo, non ut faciam voluntatem meam, sed ejus, qui misit me* —— Si respondeas, Christum descendisse de Cælo, non secundum corpus, & animam, sed secundum divinitatem;

Contra est. Id descendit de Cælo, quod ascendit in Cælum, ad Ephes. 4. *v.* 10. *Qui descendit, ipse est & qui ascendit super omnes Cælos*: sed ascendit in Cælum etiam corpus, & anima; ergo descendit de Cælo etiam corpus & anima.

Secundo. Secundum id Christus de Cælo descendit, secundum quod illi convenit localiter moveri: sed hoc ei convenit secundum corpus, non secundum divinitatem: ratione secundum hanc Cælum, & terram implet: ergo &c.

V. Respondeo, optimam esse datam responsionem. Ad primam instantiam dico variari appellationem a persona; quæ descendit ad id, secundum quod descendit. Verum enim est, quod idem, idest, eadem Persona, quæ ascendit in Cælum, fuit ea, quæ descendit de Cælo; non vero si ly *idem* referatur ad humanitatem. Nam secundum hanc ascendit quidem, sed non descendit. Unde Christus ipse, *Joann.* 3. *v.* 13. cum diceret: *Nemo ascendit in Cælum, nisi qui descendit de Cælo*, subjunxit: *Filius hominis, qui est in Cælo*. Quo ostendit, se ita descendisse de Cælo, ut in Cælo esse non desierit: quod certe secundum carnem dici nequit, sed solum secundum Deitatem.

Ad secundam instantiam, nego major. Filius enim Dei dicitur descendisse de Cælo eo modo, quo dicitur exinanitus: dicitur autem exinanitus, quia humanam naturam sibi copulavit; & cœpit secundum hanc habitare, & conversari cum hominibus; cum tamen secundum Deitatem simul esset in Cælo: Quare S. Thomas 3. *parte, quæst.* 5. *art.* 2. *ad* 1. Christus, inquit, dicitur de Cælo descendisse, *Ratione divinæ naturæ; non ita quod natura divina in Cælo esse desisteret: sed quia in infimis novo modo esse cœpit, scilicet, secundum naturam assumptam*.

VI. Instabis tamen contra dicta. 1. *Cor.* 15. *v.* 47. dicitur: *Primus homo de terra terrenus, secundus homo de Cælo cælestis*: sed primus homo fuit de terra terrenus, quia habuit corpus de terra plasmatum; ergo secundus homo erit de Cælo cælestis, quia corpus cæleste de Cælo attulit.

Respondeo primo cum S. Thoma citato, *ad* 1. Christum descendisse de Cælo etiam ratione corporis: *Non quia corpus Christi secundum suam substantiam de Cælo descenderit; sed quia virtute cælesti, idest Spiritu Sancto est ejus corpus formatum. Unde Augustinus dicit ad Orosium in Dial.* 65. *QQ.* q. 4. qui tamen Dialogus modo non censetur legitimus Augustini & Orosii) *Exponens auctoritatem inductam*: cælestem dico Christum, quia non ex humano conceptum semine. *Et hoc etiam modo Hilarius exponit, in lib.* 10. *de Trinit.*

Respondeo secundo cum eodem S. Thom. in 1. ad Corinth. c. 15. Lect. 7. *Dicit autem primum hominem de terra, secundum modum loquendi, quo res de illo esse dicuntur: quia prima pars est in eorum fieri, sicut cultellus dicitur de ferro, quia prima pars, unde est cultellus, est ferrum. Et quia prima pars, unde Adam factus est, terra est; ideo dicitur de terra. Secundus homo dicitur de Cælo; non quod attulerit corpus de Cælo, cum de terra assumpserit, scilicet de corpore Beatæ Virginis; sed quia divinitas, quæ natura humana unita est, de Cælo venit, quæ fuit prior, quam corpus Christi*.

Respondeo tertio, Apostolum ibi loqui, non secundum sensum litteralem, sed spiritualem. Unde subdit: *Qualis terre-*

terrenus, tales & terreni: & qualis Cœleſtis, tales & Cœleſtes. Supponit ergo dari homines terrenos, ideſt, imitatores primi hominis; & dari homines cœleſtes, ideſt, imitatores ſecundi hominis, & concludit: *Igitur ſicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem cœleſtis;* ideſt, non terrenis adhærendo, ſed aſpirando ad Cœleſtia. Huic expoſitioni favet S. Aug. *in Pſ.* 136. & videtur conformior menti Apoſtoli.

§. II.

An Corpus aſſumptum a Verbo fuerit Corruptibile?

VII. SEculo ſexto inter Julianum Halicarnaſſi pſeudo-Epiſcopum, & Severum Monachum, non infimos Eutichianæ hæreſis ſectatores, agitata fuit quæſtio: An Chriſti caro ante reſurrectionem corruptibilis fuerit; an vero incorruptibilis ex ſua cum Verbo unione. Incorruptibilem aſſerebat Julianus; quia, ſecundum Eutichiana principia, abſorptam penitus a Verbo aſſerebat. Corruptibilem affirmabat Severus; quia licet cum Eutichete naturas in Chriſto confunderet, naturarum tamen proprietates diſtinguebat. Ex his, referente Baronio, ad ann. 563. *num.* 5. ortæ fuerunt duæ diverſæ hæreſes. Una, Incorruptibilium aſſerentium Chriſti carnem ante reſurrectionem fuiſſe incorruptibilem; qui propterea *Aphthardocitæ*, ideſt *Incorrupto putativi* dicti ſunt: altera Corruptibilium, volentium Chriſti carnem fuiſſe corruptibilem, aliiſque defectibus obnoxiam ex neceſſitate, non ex voluntate.

VIII. Dico ergo. Caro aſſumpta a Verbo fuit caro corruptibilis, ante reſurrectionem. Probo: ea caro corruptibilis fuit, in qua Chriſtus vere paſſus eſt, paſſionem ſuſtinuit, & mortem. Caro enim non eſt occaſio doloris, niſi ratione alterationis, quæ in ea fit; alteratio autem eſt principium corruptionis: unde Chriſtus vere mortuus eſt. Alioquin ſi ſpecie tenus dolores, & mortem ſuſtinuit in carne; nullo argumento probari poterit, contra Manichæos, alioſque phantaſiaſtas, quod ſicut ſpecie tenus paſſus eſt; ita ſpecie tenus carnem non geſtaverit.

IX. Reſpondebat tamen Julianus, Chriſtum vere in carne paſſum, doloreſque veros, ſicut alii homines patiuntur, expertum eſſe in carne: ſed hæc accidiſſe divinitus, nimirum, ex divina diſpenſatione.

X. Verum inanis eſt hæc evaſio. Nam primo, ut ſupra dictum eſt, contra Valentinum, corpus, quod Verbum aſſumpſit, ex carne materna traxit; caro autem materna erat corruptioni obnoxia, & paſſibilis: neque, per unionem cum Verbo, impaſſibilis facta eſt. Cum enim Chriſti inter homines vita nil aliud fuerit, quam continua paſſionum corporalium, atque dolorum ſeries; ad quid deſerviſſet illud incorruptibilitatis privilegium, ante reſurrectionem, quo fuiſſet nunquam uſurus? Ad quid illa duo miracula, unum alterius deſtructivum: unum imputans carnis naturam, illam de corruptibili faciens incorruptibilem, aliud de incorruptibili eam corruptibilem reſtituens?

Ut igitur ait S. Juſtinus, Orat. contra Gentes: *Factus homo, cum ad violationem mandati ſtatim reſpiceret, corruptionem naturaliter admiſit.* Et S. Auguſt. l. 2. de peccat. Merit. & remiſ. cap. 29. *Quia* (inquit) *in eo erat ſimilitudo carnis peccati, mutationes ætatum perpeti voluit ab ipſa exorſus infantia; ut ad mortem videatur etiam ſeneſcendo illa caro pervenire potuiſſe, niſi juvenis fuiſſet occiſus. Quæ tamen mors in carne peccati inobedientiæ debita redditur, in ſimilitudine autem carnis peccati, obedientiæ voluntate ſuſcepta eſt.* Concinunt omnes PP. tum Latini, tum Græci, & præſertim Leontius Bizantinus, *lib.* 2. contra Neſtorium, & Eutichetem. Qui omnes utramque veritatem confirmant; nimirum, & quod Chriſtus habuerit carnem corruptibilem; & quod talem habuerit, non neceſſitate, ut Adam, & Eva, ſed voluntate.

XI. Objiciebant tamen primo, Aliud eſſe, quod corpus ſit corruptibile, aliud quod ſit paſſibile: *Patiuntur enim in cruciatu* (apud Inferos) *corpora peccatorum cum ipſis animis; non tamen patiendo, mortem, vel interitum capiunt;* ergo (ajebant) male colligitur corpus Chriſti fuiſſe corruptibile, quia pati potuit.

XII. Reſpondet Leontius, loco ſupra laudato, multum differre paſſiones, quibus in hac vita corpus affligitur, a Damnatorum cruciatibus. *Horum enim non eſt proprium naturam ſubjectam corrumpere. Si enim audacter dicendum eſt, conferunt etiam aliquid fortis, & cruciatis ad permanendum &c. Humanæ vero, & naturales paſſiones carnis, quas Dominus ſuſcepit, quodammodo erant natura aptæ ad debilitandam carnem, & defatigandum, ac dolore afficiendum, & denique ad diſſolvendum: quod quidem in Cruce factum eſſe cognovimus. Diſſolutionem vero, quantum in natura eſt, corruptio ſequitur.* Vel ergo negent, Chriſti corpus vere fuiſſe diſſolutum, & mortuum; quod eſt Manichæum. Vel concedant, Chriſti Corpus fuiſſe, nedum paſſibile, ſed corruptibile.

XIII. Objiciebant ſecundo. Chriſtus, *Pſalm.* 15. *verſ.* 10. ſic Deum Patrem alloquitur: *Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem;* ergo Chriſti caro incorruptibilis futura erat.

XIV. Reſpondeo, diſt. conſ. Incorruptibilis, ideſt, non ſubjecta putredini poſt mortem, conc. conſ. Non ſubjecta corruptioni in vita; & in morte, per ſeparationem animæ a corpore, nego conſ. *Fuit quippe* Chriſti Corpus (ait Fulgentius, Epiſt. ad Reginum, de Carne Chriſti) *in corruptione mortis, ſed non in corruptione putredinis . . . . Chriſtus ergo non vidit corruptionem, quia nullam ſenſit caro ejus putredinem. Hoc autem non ejuſdem carnis incorruptibilitas, ſed reſurrectionis celebritas fecit.* Ita Fulgentius: ſubinde referens verba Magiſtri ſui Auguſtini, *Epiſt.* 146. nunc 205. *ad Conſentium c.* 2.

XV. Objiciebant tertio. Chriſtus eſt novus Adam; ergo prioris Adæ innocentis carnem geſtavit: ſed hæc erat incorruptibilis; ergo &c.

XVI. Reſpondeo, negand. conſeq. Chriſtus enim novus Adam ſumpſit carnem, quam venerat ſanare: venerat autem ſanare, non carnem Adæ innocentis, ſed peccatoris. Rurſus: induit perſonam Adæ peccatoris, ejus peccatum, & noſtra in ſe ſuſcipiens, non quoad culpam, ſed quoad ſatisfactionem: unde dicitur, quod peccata noſtra ipſe portavit; ergo carnem Adæ peccatoris voluit ſuſcipere, & ideo corruptioni, & aliis infirmitatibus obnoxiam.

XVII. Objiciebant quarto. Chriſtus mortem obiit, non neceſſitate, ſed voluntate, & poteſtate: ideſt, non vi cruciatuum, ſed plena, ac perfecta voluntate, ergo non debuit habere carnem corruptibilem, & mortalem.

XVIII. Reſpondeo, nego conſ. Chriſtus quidem poteſtate, non neceſſitate mortuus eſt; ſed hæc poteſtas ex carnis conditione reperi non debuit; reperi ergo debuit ex infinita virtute Verbi, cui caro Chriſti erat ſubſtantialiter unita. Ita S. Auguſt. tract. 47. in Joann. *Quando* (inquit) *Chriſtus animam poſuit? Quando Verbum voluit. Principatus enim in Verbo erat; ibi poteſtas erat, quando poneret caro animam, & quando ſumeret.*

XIX. Objiciebant quinto. Cyrillus *l.* 9. *de Adorat. in Spiritu, & verit.* habet hæc: *Incorruptibile eſt namque Chriſti corpus & divinam in ſe ipſo naturam habet.*

Rurſus: Dionyſius Alexandrinus, qui tertio ſeculo vixit, in *Epiſt. contra Paulum Samoſatenum*, reprehendit hunc hæreticum: quia *Diceret; eſſe corruptibilem ſanguinem Jeſu, qui eſt Deus Iſrael, & Jeſus, & qui omnem paſſionem, & mortem ſolvit, qui redemit nos a ſervitute corruptionis; Sanguinem mortalis, & patibilis hominis dicis: quia dicit Dominus gloriæ Diſcipulis: Accipite, & dividite: novum teſtamentum eſt in meo ſanguine: & quia dicit idem: qui pro vobis effunditur;* Ergo ſentiebat Dionyſius Chriſti ſanguinem non eſſe corruptibilem; & proinde etiam corpus.

XX. Reſpondeo ad primum, Cyrillum ſæpe docuiſſe, Chriſtum vere eſuriiſſe, paſſum fuiſſe dolores, quos occaſione corporis experiri ſolemus, ac proinde non omnem corruptibilitatem a Chriſti corpore ablegaſſe; ſed eam ſolam, quæ reſolutionem in quatuor elementa complectitur. Et merito. Cum enim, ut Cyrillus dicit, Verbum ſemper manſerit illi corpori unitum, hanc corruptionem impedivit. —— Vel dicatur, Cyrillum loqui de corpore Chriſti poſt reſurrectionem. Ait enim, in Epiſt. ad Succeſſum. *Poſt reſurrectionem vero erat quidem ipſum illud corpus, quod paſſum erat, ſed non jam humanas infirmitates in ſe habebat: Non enim jam amplius famem, aut laſſitudinem, aut aliquid hujuſmodi ſentire poterat; quin potius incorruptibile deinceps erat; neque ſolum hoc, ſed vivificum: corpus enim vitæ eſt, ideſt, Unigeniti.*

XXI. Ad ſecundum dico, Dionyſium damnare Paulum Samoſatenum, non quia ſanguinem Chriſti poneret corruptibilem, ante mortem: ſed quia illum corruptibilem aſſerebat, etiam dum in Euchariſtia ſacramentaliter propinatur. Movebatur autem Paulus duplici argumento. Primo. Quia, ut dicemus, Chriſtum aſſerebat purum hominem; & ideo nil agnoſcebat in ſanguine Chriſti; quod ejus impediret corruptionem. Secundo. Quia Chriſtus dixit: *Accipite, & dividite.* Et rurſus: *Qui pro vobis effunditur:* diviſio autem, & effuſio rem corruptibilem indicant. Non advertens impius hæreſiarcha, dividi, & effundi in Sacramento ſanguinem Chriſti non in ſe, ſed in ſpeciebus vini, ſub quibus ſacramentaliter eſt.

XXII. Hic obſervent velim Calviniſtæ, apud quos Chriſti ſanguis, ſicut & corpus, nonniſi in figura adeſt in Euchariſtia; ſeculo tertio perſuaſum fuiſſe, tum Catholicis, tum etiam hæreticis, Chriſti corpus, & ſanguinem, vere, & ſubſtantialiter in Euchariſtia adeſſe. Hæretici quidem. Nam ſi Paulus Samoſatenus non ſuppoſuiſſet, ſanguinem Chriſti realiter in Euchariſtia contineri; quomodo potuiſſet illi venire in mentem, jam eſſe ibi corruptibiliter? Catholicis etiam. Nam ſi Dionyſius crediſſet, ſanguinem Chriſti eſſe in Euchariſtia ſolum in typo, & in figura; poterat Samoſateno reſpondere, & dicere; quod cum Chriſti ſanguis ſit in Euchariſtia typice, & figurative ſolum, non vero realiter; argumentum eſt de ſubjecto non ſupponente. Porro cum Dionyſius non ſit uſus hoc reſponſo; clarum eſt, perſuaſum ei fuiſſe, ſanguinem Chriſti eſſe revera corporaliter præſentem in Euchariſtia.

DUBIUM III.

An Caro aſſumpta a Verbo fuerit Immaculata?

§. I.

Statuitur Veritas Catholica.

I. EBbion, Cerinthus, aliique primi ſeculi hæretici, cum, ut infra dicetur, Chriſtum fuiſſe purum hominem blaſphemarent; impudenter etiam effutierunt, cum ex carnali congreſſu Joſephi cum Maria, ac proinde ex libidine, eſſe genitum: quod affirmarunt veteres Judæi, & confirmant moderni. Contra hos ergo omnes

II. Dico.

II. Dico. Chriſtus genitus eſt ex puella, quæ partum cum virginitate copulavit: ac proinde caro a Verbo aſſumpta, nulla fuit labe commaculata. Hanc veritatem prænuntiavit *Iſaias*, *cap.* 7. *verſ.* 13. & 14. Ubi legimus, quod obſeſſa Jeroſolyma a Raſin Rege Syriæ, & Phacee Rege Iſrael, & detrectante Achaz Rege Juda petere ſignum a Domino: ſic Iſaias locutus eſt: *Audite ergo domus David: nunquid parum vobis eſt moleſtos eſſe hominibus, quia moleſti eſtis & Deo meo? Propter hoc dabit Dominus ipſe vobis ſignum. Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel.* Quod autem hoc vaticinium impletum ſit in Chriſto, & quod Chriſtus ex Virgine viri neſcia conceptus ſit, habetur *Matthæi cap.* 1. Ubi cum Joſeph Mariæ ſponſus, videns Mariæ, ad quam ipſe non acceſſerat, uterum intumeſcere, hæreret incertus, quid factum eſſet; Angelus in ſomnis apparens omnem ab eo abſtulit hæſitationem, dicens, a verſ. 20. *Joſeph fili David noli timere accipere Mariam conjugem tuam; quod enim in ea natum eſt, de Spiritu Sancto eſt. Pariet autem Filium, & vocabis nomen ejus Jeſum: ipſe enim ſalvum faciet populum ſuum a peccatis eorum. Hoc autem totum factum eſt, ut adimpleretur quod dictum eſt a Domino, per Prophetam dicentem: ecce Virgo in utero habebit, & pariet filium, & vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod eſt interpretatum nobiſcum Deus.*

III. Hoc idem, Lucæ primo, Gabriel prælocutus erat. Cum enim matrem futuram prænunciaſſet his verbis: *Ecce concipies in utero, & paries filium:* & illa reponeret: *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* Reſpondens Gabriel dixit: *Spiritus Sanctus ſuperveniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi: Ideoque, & quod naſcetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei.*

Hanc veritatem, nec Mahometes ipſe negare auſus eſt. Etenim in Alcorano, *Azoara* 5. inducens præfatum colloquium Mariæ cum Angelo, Mariæ virginitatem in conceptu aſtruit, & laudat. Immo Jeſum comparat Adamo, qui ſine virili congreſſu in lucem editus eſt: addens, quod ſi quis hoc, & alia mirabilia, quæ de Jeſu ibi narrat, credere detrectaverit, anathema, iramque Dei mereatur.

IV. Judæi tamen duræ cervicis homines, quæ ex Evangelio protulimus tamquam fabuloſa contemnunt. Quæ autem ex Iſaia dicta ſunt, reſpondent: exinde non colligi, Jeſum natum fuiſſe ex Virgine. Primo. Quia verba: *Ecce virgo concipiet*, de Matre Jeſu non debent ſumi, ſed de uxore Achaz Regis Juda, & de Ezechia ejus Filio, quem propediem erat paritura.

Secundo. Dato, quod intelligi poſſit de Matre Jeſu, non concluditur, illum fuiſſe conceptum, & natum ex virgine. Quia in Iſaia, ubi nos legimus *Virgo*, hebraice non legitur *Bethulah*, quæ proprie virgo eſt: ſed e contra legitur *Hahbalmah*, quod non virginem, ideſt conditionem, ſed puellam, hoc eſt ætatem ſignificat. Unde is eſt (inquiunt) Prophetiæ ſenſus: *Adoleſcentula concipiet, & pariet Filium.*

Tertio: Conceſſo etiam, quod *Hahbalmah* ſignificet virginem; ſignificat tamen virginem, quæ virum quidem paſſa non fuerit, uſque ad conceptum; non tamen, quæ in ipſo conceptu virginitatem ſervaverit, ſeu quæ conceperit ſine opera viri. Et ideo hic eſt Iſaiæ ſenſus: *Virgo, quæ prius abſcondita fuerat, tradetur nuptiis, & Filium pariet.*

V. Sed prima Judæorum reſponſio velut aura diſflatur. Quomodo enim illa verba: *Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium*, referri poſſunt ad uxorem Achaz, & filium Ezechiam, quem geſtatura eſſet in utero; ſi Ezechias jam natus erat? Si jam novem ſaltem annos exoleverat? Nam ſupponamus, quod hoc vaticinium factum fuerit anno primo Regni Achaz; cum iſte regnaverit ſolum annos ſexdecim, 4. *Reg. cap.* 16. & eo mortuo ſtatim regnare cœperit filius ejus Ezechias, jam viginti quinque annos natus, 4. *Reg. cap.* 18. evidens eſt, quod Ezechias, cum pater ejus Achaz regnare cœpit, jam nonum ætatis ſuæ annum attigerat. Ita diſcurrit S. Hieronymus, in *c.* 7. *Iſaiæ.*

VI. Secunda quoque reſponſio inanis eſt. Falſum enim eſt, hanc vocem *Hahbalmah*, ſeu *Alma*, teneram tantum ætatem puellæ ſignificare; imo ulterius ſignificat puellam, quæ nedum virum paſſa non fuerit; ſed puellam abſconditam, quæ virginitatis cuſtodiendæ zelo, abſtinuerit publico, virorum aſpectibus non patuerit, intima domo manſerit concluſa. Hinc Rebecca, de qua, *Geneſ.* 24. *verſ.* 16. Vulgata ſic loquitur: *Virgoque pulcherrima, & incognita viro*, in hebræo textu *Hahbalmah* dicitur. Sic Maria ſoror Moyſis, de qua hæc habentur Exod. 2. verſ. 8. *Perrexit puella, & vocavit Matrem ſuam*, in hebræo legitur *Hahbalmah*. Hocque adeo clarum eſt; ut Judæi, ne unum quidem exemplum afferre poſſint, quo probent, vocem illam aliquando uſurpari ad ſignificandam adoleſcentulam tantum; quæ, nempe, teneræ quidem ætatis ſit; ſed cum ætate tenera virginitatem non conjunxerit.

VII. Quæ hactenus dicta ſunt, didicimus ex S. Hieronymo. Tum *in cap.* 7. *Iſaiæ*: Tum in *lib. de Quæſtion. Hebraicis in Geneſim*, ubi hæc habet: Ergo *Alma, quod interpretatur* Abſcondita, *ideſt* Virgo *nimia diligentia cuſtodita, majoris mihi videtur laudis eſſe, quam virgo. Virigo quippe, juxta Apoſtolum, poteſt eſſe corpore, & non ſpiritu. Abſcondita vero, quæ virgo eſt, epitaſia* (præſtantiam) *virginitatis habet, ut & virgo ſit, & abſcondita. Et quæ abſcondita eſt, juxta idioma linguæ hebrææ, conſequenter & virgo eſt: Quæ autem virgo, non ſtatim ſequitur, ut abſcondita ſit. Hoc idem verbum, & in Exodo de Maria ſorore Moyſis virgine legimus. Oſtendant igitur Judæi in Scripturis alicubi poſitum* Almi, *ubi* adoleſcentulam *tantum, & non virginem ſonet: & concedimus eis, illud quod in Iſaia apud nos dicitur:* Ecce Virgo concipiet, & pariet, *non abſconditam virginem, ſed adoleſcentulam ſignificare jam nuptam.*

VIII. Dicunt primo. Theodotion, & Aquila in verſionibus Sacræ Scripturæ, quas ipſi adornarunt, hoc Iſaiæ Oraculum ita ſunt interpretati: *Ecce adoleſcentula in ventre habebit, & pariet Filium.* Secundo. Id confirmant, ex cap. 30. Proverb. ubi Salomon verſ. 19. *Tria* (inquit) *ſunt difficilia mihi, & quartum penitus ignoro: viam Aquilæ in Cœlo, viam colubri ſuper terram, viam navis in medio mari, & viam viri in* Alma, *hoc eſt in puella.* Loqui autem Salomonem de puella jam experta virum, colligitur; quia, verſu ſequente, illam comparat cum muliere adultera, dicens: *Talis eſt & via mulieris adulteræ, quæ caſtitatem jactat, & non ſervat; & abſtergens os ſuum dicit, non ſum operata malum.*

IX. Reſpondeo tamen ad primum, verſiones Theodotionis, & Aquilæ non multi faciendas eſſe. Fuerunt enim, teſte S. Irenæo *lib.* 3. *adv. Hæreſ. cap.* 24. modo 21. *Utrique Judæi proſelyti: quos ſectati Ebionæi, ex Joſeph generatum eum* (Chriſtum) *dicunt.* Aquila gente Ponticus, urbe Synopæus, primum Gentilis, poſtea ex Chriſtiano factus Hebræus, Rabbini Akibæ, Chriſtiani nominis hoſtis infenſiſſimi diſcipulus fuit. Verſionem ſuam conflavit ſub Hadriano Imper. circa ann. Chriſti 130. Biblia in græcam linguam transferens, referente Philaſtrio, *cap.* 138. lxx. Interpretum verſioni eam opponere in multis ſtuduit. Et præcipue in hoc Iſaiæ textu *Ecce Virgo in utero concipiet, & pariet filium.* Ubi Septuaginta duo dixerant: *Et nomen ejus Deus nobiſcum.* Aquila autem dixit: *Ecce juvencula concipiet, & pariet filium, & nomen ejus potens cum hominibus.* Ita ex Philaſtrio. Hinc S. Hieron. *Epiſt.* 33. olim 101. *ad Pammachium*, ait: *Aquila autem proſelytus, & contentioſus interpres, qui non ſolum verba, ſed etymologias quoque verborum transferre conatus eſt, jure projicitur a nobis.*

Theodotion vero, qui ſub Commodo Imp. ſuam verſionem fecit, patria Epheſius, fidem chriſtianam profeſſus, deinde ad Ebionis, ac Marcionis hæreſes transfuga, tandem apoſtata ad Judaiſmum defecit. Unde a S. Hieronymo, *Præfat. in l. Job*, cum Aquila, & Symmacho inter *Judaizantes hæreticos* computatur. Et Epiſt. 89. modo 74. ad Auguſtinum, *homo Judæus, & blaſphemus* vocatur. Colligat hinc prudens Lector, qualem fidem talium hominum verſiones mereantur.

X. Ad ſecundam, ex Salomone in *Proverb.* 1. dici poteſt, quod etſi vox *Alma* ibi deſignaret puellam corruptam (quod certe falſum eſt) non inde colligeretur, eamdem ſignificationem habere in capite ſeptimo Iſaiæ, ut dictum eſt. Secundo. In verſione lxx. Interpretum, & in noſtra Vulgata non legitur: *Viam viri in Alma*, ſeu in puella; ſed: *Viam viri in adoleſcentia*; quia vaga, verſatilis, inconſtans eſt, ac proinde difficilis exploratu. —— Tertio. Salomonem ſolum ibi indicare velle, incerta eſſe virginis integræ, aut corruptæ indicia. Tum quia: virgines etiam defloratæ crimen ſuum, ſtrenue mentiendo, celare ſolent. Tum quia: mille ſunt, eæque clandeſtinæ virorum artes, quibus virginibus inſidiantur; ut perdifficile ſit eas detegere, aut penetrare. —— Quarto. Dato, quod ibi debeat legi: *Viam viri in Alma*; ſuſtineo, Salomonem voluiſſe grande & mirabile Myſterium partus Virginis Mariæ pronuntiare. Hoc enim dixit difficillimum eſſe, & penitus ſe ignorare; cum nihil ſimile natura uſquam oſtenderit.

XI. Tertia vero ſupra allata Judæorum reſponſio impia eſt, ac blaſphema. Mariam enim Matrem Jeſu Virginem fuiſſe in conceptu, & in partu, imo & poſt partum, abſque blaſphemia negari non poteſt. Ex modo etiam loquendi Iſaiæ colligitur, quam vana ſit iſta reſponſio. Nam Iſaias inauditum prodigium, & maxime extraordinariam rem Regi Achaz prædicit: *Pete tibi ſignum a Domino Deo tuo in profundum Inferni, ſive in excelſum ſupra.* Et deinde ſubdit: *Propter hoc dabit vobis Dominus ipſe ſignum . . . Ecce Virgo concipiet &c.* Quod ſignum Jeremias *Novum* appellavit: *Creavit* (inquit, cap. 31. verſ. 22.) *Dominus novum ſuper terram, Femina circumdabit virum.* Atqui, ſi valeret reſponſio, quam confutamus; ſignum, quod Iſaias pollicetur, non foret prodigium inauditum, res extraordinaria, res nova: quid enim frequentius, quam quod quæ erat virgo, nuptui tradita concipiat, & pariat? Quare hanc reſponſionem merito irriſerunt Juſtinus, *Dial. cum Triphone*, Tertullianus, *adverſus Judæos*, aliique Veteres.

§. II.

Quædam Alia in Contrarium Soluta.

XII. OBjiciunt primo alii, præfatum Iſaiæ Vaticinium: *Ecce Virgo concipiet*, non poſſe ad Mariam referri, ſed ad uxorem Iſaiæ Propheteſſam: quod ſic oſtendunt. Urgebat Iſaias Regem Achaz, ut in anguſtiis, quibus tenebatur propter obſidionem Jeruſalem a Regibus Syriæ, & Iſrael contra ipſum fœderatis, Deo potius confideret; & ne de ejus auxilio dubitaret, dedit ei optionem alicujus ſigni, quo cognoſceret: copias illorum duorum Regum irrito conatu diſceſſuras. Sed cum Achaz hoc ſignum nollet petere, dicens: *Non petam, & non tentabo Dominum*; Iſaias videns ſe ſurdo loqui, ſermonem ſuum direxerit ad domum David, eique promptæ liberationis ſignum dedit, dicens *Audite ergo domus David . . . . Dabit Dominus ipſe vobis ſignum: ecce Virgo concipiet, & pariet Filium &c.* Quaſi diceret: puella, quæ nunc virgo eſt, nubet, concipiet, pariet infantem, educabit; & an-

tequam

tequam sciat ille infans reprobare malum, & eligere bonum, idest, antequam adoleverit perfecte, ab his hostibus, qui Judæam infestant, liberabimini. Proposuit ergo Isaias puellæ partum, & infantem ex ea proditurum, tamquam signum proximæ liberationis Judæorum, & fugæ duorum illorum Regum: atqui hoc non potest congruere Mariæ, quæ solum septem post secula Jesum erat paritura; cujus nativitas signum esse non poterat beneficii post breve tempus exhibendi Judæis: potius ergo referri debet ad Prophetissam Isaiæ uxorem. Quod indicare ipsemet videtur, *c. 8. v. 3.* ubi sic loquitur: *Et accessi ad Prophetissam, & concepit, & peperit Filium.*

XIII. Respondeo, nego assumptum; cum uterque Evangelista *Matthæus, & Lucas cap.* 1. illud Oraculum ad Mariæ partum referant. Ad id, quod adducitur, respondeo primo, partum, de quo loquitur *Isaias cap.* 7. esse omnino diversum a partu, de quo loquitur, *cap.* 8. Nam puerum ex primo partu nasciturum vocat *Emmanuelem*: & hic est partus Mariæ Virginis, prænuntiatus his verbis: *Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel.* Et hunc constituit, ut signum conservationis domus David, ex qua Jesus Mariæ Filius erat proditurus. Unde ait: *Audite ergo domus David.* Hinc Angelus, *Luca* 1. *vers.* 32. postquam Mariæ annuntiavit in ea impletum Isaiæ Oraculum, dicens: *Ecce concipies in utero, & paries Filium*: subjunxit: *Hic erit Magnus, & Filius Altissimi vocabitur: & dabit ei Dominus Deus sedem David patris ejus &c.* Puerum autem ex altero partu, nempe Prophetissæ, orituram, vocat: *Accelera, spolia detrahere, festina prædari*, eumque constituit tamquam signum destructionis Regnorum Syriæ, & Samariæ: ita ut antequam ille puer a Prophetissa pariendus adultam ætatem attigisset, duo illi Reges, Syriæ, & Samariæ profligandi essent. Verum quia & ille puer a Prophetissæ, & Isaiæ concubitu oriturus, fuit typus Christi Filii Mariæ Virginis; quæcumque Isaias de filio Prophetissæ vaticinatus est, in sensu excellentiori, & veriori fuerunt in Christo impleta. Hic enim, antequam adolesceret, abstulit fortitudinem Damasci, & spolia Samariæ. Nam Jesus in ipsa infantia Gentes Idololatriæ tenebris involutas Dæmon eripuit, & multo majora fecit, quam filius Prophetissæ.

XIV. Respondeo secundo, Isaiam de eodem partu, & puero loqui, *cap.* 7. *&* 8. Ita Sanctus Hieronymus, in *cap.* 8. *Isaiæ.* Ait enim: *Rursum ergo sub alia figura partus describitur virginalis*: Ita ut nomine *Prophetissæ* veniat, vel Spiritus Sanctus, ad quem Isaias accessit, juxta illud Psalm. 38. vers. 6. *Accedit ad Dominum.* Vel ipsa virgo Maria, quæ de Spiritu Sancto concepit; cui Prophetissæ nomen aptatur, Luc. 1. vers. 48. 49. *Præcipiturque* (inquit S. Hieronymus) *Isaia, ut ipsum puerum, qui prius vocabatur Emmanuel, nunc appellet*: accelera, spolia detrahere, festina prædari. *Ascendens enim in altum captivam duxit captivitatem, accepit dona hominibus. Et antequam humanum corpus assumeret, & juxta infantiam Patrem vocaret Deum, & Matrem Mariam, auferetur Damasci fortitudo, & spolia Samariæ per Regem Assyriorum; ut nec dum natus, populum suum, domum David, sola invocatione salvaret.* Ex quibus patet responsio ad id, quod objiciebatur. Nam licet partus Mariæ non esset, nisi post multa secula nasciturus; poterat tamen domui David, & populo liberationem afferre. Quia esto nondum natus, promissus tamen, & invocatus quovis tempore iis, qui eum invocarunt, & in eum aspexerunt per fidem, liberationem non solum temporalem, sed & spiritualem a Diaboli captivitate largitus est.

XV. Objiciunt secundo Ebionitæ, Paulus, ad *Galat.* 4. *vers.* 4. sic de Christo loquitur: *Misit Deus Filium suum factum ex muliere*: quo nomine Christus in Evangelio, præsertim *Joann.* 2. *v.* 4. *&* *c.* 19. *v.* 26. vocavit Mariam Matrem suam: atqui mulier est nomen feminæ corruptæ; ergo &c.

XVI. Respondeo, nego min. Nam *Mulier* est nomen significans sexum, non conditionem. Id autem probatur. Quia Eva statim ac producta, etiam antequam cognita fuisset ab Adamo, *Mulier* vocatur, *Genes.* 2. *vers.* 22. De hac re ingeniose Tertullianus, *lib. de Velandis Virgin. cap.* 4. 5. *&* 6. a Studioso videndus.

DUBIUM IV.

An Maria Mater Christi in Partu, & post Partum Virgo permanserit?

§. I.

Resolutio Primæ Partis.

I. DUbium hoc, esto præsenti quæstioni videatur extraneum, placuit tamen inserere; ut ex ejus resolutione gloria, & Christo, ejusque purissimæ Matri magis accrescat. Et quidem cum jam Hebræorum, & Ebionitarum insaniam contuderimus, ostendendo, B. Mariam Virginem fuisse in concipiendo; superest, ut modo quæramus: An etiam in partu Jesu manserit illibata; & an etiam post partum, ut perpetuo Virgo fuerit. Nunc quoad primum.

II. Dico. B. Virgo in partu Virgo fuit, seu peperit manens Virgo. Ita S. Thomas 3. *part. quæst.* 28. *art.* 2. Et probat ex toties laudato oraculo Isaiæ *cap.* 7. in quo non solum dicitur. *Ecce Virgo concipiet*; sed additur: *& pariet Filium.* Et hoc (subdit S. Thomas) *Conveniens fuit, propter tria. Primo quidem, quia hoc competebat proprietati ejus, qui nascebatur, qui est Verbum Dei. Nam Verbum non solum in corde absque corruptione concipitur, sed etiam absque corruptione ex corde procedit. Unde, ut ostenderet, quod illud esset corpus ipsius Verbi Dei; conveniens fuit, ut de incorrupto Virginis utero nasceretur. Unde in sermone quodam Ephesini Concilii* (qui est Theodori Ancyrani) *legitur*: quæ parit carnem puram, a virginitate cessat: sed quia natum est in carnem Verbum Dei; custodit virginitatem, se ipsum per hoc ostendens Verbum. Neque enim nostrum Verbum cum paritur corrumpit mentem. Neque Deus Verbum substantiale partum eligens, peremit virginitatem. *Secundo, hoc est conveniens, quantum ad effectum Incarnationis Christi. Nam ad hoc venit, ut nostram corruptionem tolleret. Unde non fuit conveniens, ut virginitatem matris nascendo corrumperet. Unde Augustinus in quodam Serm. de Nativ. Dom.* (Serm. 10. de tempore, modo inter suspectos, & in appendice 121.) Fas non erat, ut per ejus adventum violaretur integritas, qui venerat sanare corrupta. *Tertio fuit conveniens, ne matris honorem nascendo minueret, qui parentes præceperat honorandos.*

III. Sed dices primo. In nativitate Christi nil esse debuit, per quod ejus corpus phantasticum appareret, ne daretur occasio errori Manichæorum: sed posse per clausa transire non videtur vero corpori convenire posse, sed soli phantastico; ergo non debuit ex matris utero clauso corpus Christi exire.

IV. Respondet S. Thomas citatus ad 2. *Quod ita Christus voluit veritatem sui corporis demonstrare, quod etiam ejus divinitas declararetur: & ideo permiscuit mira humilibus. Unde, ut corpus ejus verum ostenderetur, nascitur ex femina: sed, ut ostenderetur ejus divinitas, nascitur ex virgine.* Talis enim partus decet Deum, *ut Ambrosius dicit, in Hymno Nativitatis.*

V. Sed instabis. Transire per clausa videtur ad corpus gloriosum spectare. Unde secundum Gregorium (*Homil.* 26. *in Evangel.*) per hoc, quod januis clausis ad discipulos post resurrectionem intravit Dominus, *ostendit, corpus suum esse ejusdem naturæ, & alterius gloriæ*: sed corpus Christi in sua conceptione non fuit gloriosum, sed passibile, habens *similitudinem carnis peccati*, Rom. 8. non ergo exivit per Virginis uterum clausum.

VI. Respondet idem S. Thomas *ad* 3. quod *Quidam dixerunt, Christum in sua nativitate dotem subtilitatis assumpsisse; sicut quando ambulavit siccis pedibus super Mare, dicunt, eum assumpsisse dotem agilitatis: sed hoc non convenit his, quæ supra determinata sunt* (quæst. 14.) *Hujusmodi enim dotes corporis gloriosi proveniunt ex redundantia gloriæ animæ ad corpus. . . . Dictum est autem supra* quæst. 14. art. 1. ad 2.) *quod Christus ante passionem permittebat carni suæ agere, & pati, quæ propria: nec fiebat talis redundantia gloriæ ab anima ad corpus. Et ideo dicendum est, quod omnia ista facta sunt miraculose, per virtutem divinam. Unde August. dicit super Joann.* (Tract. 121.) Moli corporis, ubi divinitas erat, ostia clausa non obstiterunt: ille quippe non eis apertis intrare potuit, quo nascente virginitas Matris inviolata permansit? *Et Dionysius dicit, in quadam Epistola* (3. ad Cajum) *quod* Christus super hominem operabatur ea, quæ sunt hominis. Et hoc monstrat Virgo supernaturaliter concipiens, & aqua instabilis terrenorum pedum sustinens gravitatem.

VII. Dices secundo. In libro *de Ortu Salvatoris*, dicitur, ad Mariæ partum accurrisse obstetrices, quæ videntur necessariæ mulieri patienti dolorem in partu: atqui si Maria in partu, virgo fuisset, obstetricibus non egutisset; ergo &c. — Rursus Tertullianus, *lib. de Carne Christi, cap.* 4. Origenes, *Homil.* 14. *in Luc.* Ambrosius in *Luc. cap.* 1. aliique Veteres videntur asserere, Christum nascendo aperuisse vulvam Matris; quod fieri nequit, nisi matris virginitas violetur.

VIII. Respondeo, Mariam citra dolorem Filium, quem absque libidine conceperat, peperisse. *Conceptus* enim Christi (inquit S. Bernardus Serm. in Vigilia Nativitatis) *fuit sine pudore, partus sine dolore. Mutata est in Virgine nostra maledictio Evæ.* Quod Virgo dicitur in *lib. de Ortu Salvat.* accurrisse ad partum Mariæ obstetrices, putidissima fabula est, quia contrarium capiti 2. Lucæ. Ubi dicitur, *vers.* 7. quod Maria *Peperit Filium suum primogenitum, & pannis eum involvit, & reclinavit eum in præsepio.* Quibus, Mariam solam fuisse, dum peperit, demonstratur. Quapropter liber ille ad Apocryphorum classem a nobis alibi amandatus fuit. Et hæc de obstetricibus fabula rejicitur a Sancto Hieronymo *in lib. contra Helvidium*, his verbis: *Nulla ibi obstetrix; Nulla muliercularum sedulitas intercessit: ipsa pannis involvit infantem: ipsa & mater, & obstetrix fuit.* Quapropter cum citati Patres videntur dicere, Christum nascendo aperuisse vulvam Matris; nolunt in hac parte apertionem aliquam, fractionem, aut reseationem factam fuisse: sed solum, virgineum claustrum divinæ virtuti fuisse pervium; nec Christi corpori exeunti obstitisse, ac si reseratum fuisset, *aperitum. Unde* (concludit S. Thomas citato art. 2. ad 1. *illa adaperitio non significat reseationem communem claustri pudoris virginei, sed solum exitum prolis de utero Matris.*

§. II.

Resolutio Secundæ Partis.

IX. HElvidii putidissimus error fuit, Mariam in conceptu, & partu Virginem quidem fuisse; sed postea a Josepho carnaliter cognitam alios filios genuisse, qui in Evangelio Fratres Domini vocantur. Fuit iste Helvidius Auxentii Ariani discipulus, homo Rusticanus, nec facundus, nec eruditus, uti & laicus, & Sacerdos, qui ut nomen compararet, libellum scripsit, quo perpetuam Mariæ virginitatem ex Scri-

ex Scripturæ testimoniis evertere conatus fuit. Vixit temporibus S. Hieronymi, qui contra eum edidit librum: *De perpetua Virginitate Beatæ Mariæ.* Helvidio non defuere discipuli, *Helvidiani* nuncupati; sive, quemadmodum testatur Epiphanius, *Antidicomariani*, latine *Adversarii Mariæ.* Ita refert S. August. *l. de Hæres. c.* 56. contra hos

X. Dico. Maria fuit, & permansit Virgo etiam post partum. Ita S. Thom. 3. *p. q.* 28. *art.* 3. secutus S. Hieronymum, cæterosque Patres. Probat 1. ex illo Ezech. 44. v. 2. *Porta hæc clausa erit: non aperietur, & vir non transibit per eam, quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam, eritque clausa*: idque perpetuæ virginitati Mariæ applicat, ex Augustino, *Serm.* 18. *de Tempore.* Sed quoniam Critici istum inter spuria S. Augustini opera ablegant; substituo S. Hieronymum, *in Ezech.* ubi prædicta verba exponens, ait: *Pulchre quidam portam clausam, per quam solus Dominus Deus Israel ingreditur, & Dux, cui porta clausa est, Mariam Virginem intelligunt, quæ & ante partum, & post partum virgo permansit . . . ad confundendos eos, qui arbitrantur, eam post nativitatem Salvatoris habuisse de Joseph filios.*

XI. Hinc *Absque omni dubio* (ait S. Thom. citato. art. 3. in cap.) *detestandus est error Helvidii, qui dicere præsumpsit, Matrem Christi post partum a Joseph esse carnaliter cognitam, & alios filios genuisse. Hoc enim, primo, derogat Christi perfectioni, qui sicut secundum divinam naturam Unigenitus est Patris, tamquam perfectus per omnia Filius ejus; ita decuit, ut esset Unigenitus Matris, tamquam perfectissimum germen ejus. Secundo. Hic error injuriam facit Spiritui Sancto; cujus sacrarium fuit uterus virginalis, in quo carnem Christi formavit. Unde non decebat, quod de cætero violaretur per commixtionem virilem. Tertio. Derogat dignitati, & sanctitati Matris Dei, quæ ingratissima videretur; si tante Filio contenta non esset; & si virginitatem, quæ in ea miraculose conservata fuerat, sponte perdere vellet per carnis concubitum. Quarto. Etiam ipsi Joseph esset ad maximam præsumptionem imputandum, si eam, quam revelante Angelo de Spiritu Sancto Deum concepisse cognoverat, polluere attentaret.* Hæc Sanctus Thomas concludens: *Et ideo est simpliciter asserendum, quod Mater Dei, sicut Virgo concepit, & Virgo peperit: ita etiam & Virgo post partum in sempiternum permansit.* Hanc veritatem strenue propugnavit, circa medium septimi seculi, duobus libris S. Ildefonsus Toletanus contra quosdam, qui in Hispania hæresim Helvidii recoquebanut,

XII. In contrarium tamen primo opponebat Helvidius. De Maria, & Joseph, *Matth.* 1. *v.* 18. hæc habentur: *Antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu Sancto*: sed Evangelista non diceret: *Antequam convenirent*, nisi postea conventuri fuissent: sicut enim de nunquam pransuro recte non diceretur: *Antequam prandere*: sic de nunquam conventuris bene non diceretur: *Antequam convenirent*; ergo postea carnaliter convenerunt Maria, & Joseph.

Secundo. Ibidem, *vers.* 20. ex verbis Angeli ad Joseph subditur: *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam*: sed conjugium consummatur per carnalem copulam; ergo videtur, quod aliquando &c.

Tertio. Post pauca, *v.* 24. *&* 25. subditur. *Et accepit conjugem suam. Et non cognoscebat eam, donec peperit Filium suum primogenitum*: sed hoc adverbium *Donec* significat tempus determinatum, quo impleto, fit id, quod usque ad illud tempus non fiebat: verbum autem *non cognoscebat* ibi ad coitum refertur, sicut cum Gen. 4. v. 1. *Adam vero cognovit uxorem suam*; ergo &c.

XIII. Respondetur ad hæc cum D. Thom. art. 3. citato ad 1. *Quod, sicut Hieron. dicit, in Lib. contra Helvidium*, intelligendum est, quod hæc propositio *ante*, licet sæpe consequentia indicet; tamen nonnumquam ea tantum, quæ prius cogitabantur, ostendit. Nec necesse est, ut cogitata fiant, cum ideo aliud intervenerit, ne ea, quæ cogitata sunt, fierent. Sicut si aliquis dicat: Antequam in portu pranderem, navigavi, non intelligitur, quod in portu prandeat, postquam navigaverit: sed quia cogitabatur in portu pransurus. *Et similiter Evangelista dicit*: Antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu Sancto. *Non quia postea convenerint; sed quia, dum viderentur conventuri, prævenit conceptio per Spiritum Sanctum, ex quo factum est, ut ulterius non convenirent.*

Ad secundum respondet idem S. Thomas: *Quod, sicut Augustinus dicit, in lib.* 1. *de Nupt. & Concupisc.* cap. 11. conjux Joseph vocatur Mater Dei, ex prima desponsationis fide; quam per concubitum non cognoverat, nec fuerat cognitura. *Ut enim Ambrosius dicit, super Lucam* (c. 1. super illud, & nomen Virginis Maria). Non virginitatis ereptio, sed conjugii testificatio, nuptiarum celebratio declaratur — Ut enim ostendit idem S. Thom. 3. *p. q.* 29. *artic.* 2. inter Mariam, & Joseph verum erat conjugium quia licet inter illos non esset futura conjunctio corporum; erat tamen indivisibilis conjunctio animorum, per quam alter alteri tenebatur servare fidem: quæ secundum Sanctum Thomam est forma, ex qua Matrimonium speciem fortitur.

Ad tertium dicit idem S. Thom. *quæst.* 28. citata, *art.* 3. *ad* aliquos velle, quod ly *Non cognoscebat eam* non sumatur pro cognitione coitus, seu carnali, sed de cognitione notitiæ: ita ut sensus sit: quod Joseph non cognoverit Mariæ dignitatem, nisi postquam peperit. Tunc enim cognovit, eam esse Matrem Dei. Ita Chrysost. *Homil.* 1. *Oper. Imper. in Matth.* Ali hoc *referunt ad notitiam visus. Sicut enim Moysi cum Deo colloquenti glorificata est facies, ut non possent intendere in eum filii Israel: sic Maria clarietate virtutis Altissimi obumbrata, cognosci non poterat a Joseph, donec pareret: post partum autem a Joseph agnita inventitur specie faciei, non tactu libidinis.*

Hieronymus autem, lib. adversus Helvidium, cap. 3. *concedit, hoc esse intelligendum de cognitione coitus. Sed dicit, quod* Usque, *vel* Donec *in Scripturis dupliciter potest intelligi. Quandoque enim designat certum tempus, secundum illud, Galat.* 3. Propter transgressionem lex posita est, donec veniret semen, cui promiserat. *Quandoque vero signat infinitum tempus, secundum illud, Psalm.* 122. Oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri. *Ex quo non est intelligendum, quod post impetratam misericordiam oculi avertantur a Deo. Et secundum hunc modum loquendi significantur ea, de quibus posset dubitari, si scripta non fuissent; cætera vero nostra intelligentia derelinquuntur. Et secundum hoc Evangelista dicit, Matrem Dei non esse cognitam a viro, usque ad partum; ut multo magis intelligamus, cognitam non fuisse post partum.* Ita Angelicus Magister.

XIV. Opponebat secundo. *Matth.* 1. *v.* 25. Jesus vocatur Filius Mariæ *Primogenitus*: sed primogenitus dicitur ille, post quem alius est genitus; ergo &c.

Si respondeas cum S. Thoma, ibid. *ad* 4. Christum dici Mariæ primogenitum, non quod Maria alios post Christum filios genuerit; sed quod ante Christum nullum filium genuerit: etenim secundum morem Scripturarum unigenitus vocatur primogenitus. Nam in lege primogenitus debebat offerri: & tamen si ovis unicum genuisset agnum, debuisset ille, licet unigenitus, offerri Deo tamquam primogenitus, non expectando, an alius nasceretur. Et 1. *Paralipp.* 23. *v.* 17. dicitur: *Fuerunt autem filii Eliezer Rohobia primus: & non erant Eliezer filii alii.*

XV. Replicabit. Christus sic dicitur primogenitus, ut habuerit alios fratres, certe ex Maria Matre post ipsum genitos. Nam, *Joann.* 2. *v.* 12. dicitur: *Post hoc descendit Capharnaum ipse* (Christus) *& Mater ejus, & fratres ejus.* Et Matth. 13. vers. 55. *Nonne hic est fabri filius? Nonne Mater ejus dicitur Maria, & fratres ejus Jacobus, & Joseph, & Simon, & Judas; Et sorores ejus nonne omnes apud nos sunt?* ergo Christus habuit fratres, & sorores.

XVI. Non me latet, aliquos Patres, ut Origenem, in *cap.* 14. *Matth.* Epiphan. *Hæres.* 78. Eusebium, *lib.* 2. *histor. Ecclesiast. cap.* 1. Hilarium, *in cap.* 1. *Matth.* & alios existimare, eos, qui fratres Christi in Evangelio appellantur, fuisse Josephi filios ex priori uxore susceptos, quos putabant Christi germanos fratres; sicut & Josephum putabant eorum esse Patrem. Sed Sanctus Hieronymus sentit oppositum, *in cap.* 12. *Matth.* ubi ait: *Quidam, fratres Domini de alia uxore Joseph filios suspicantur, sequentes deliramenta apocryphorum, & quamdam Melcham, vel Tescham mulierculam confingentes. Nos autem sicut in libro, quem scripsimus contra Helvidium, continetur, fratres Domini, non filios Joseph, sed consobrinos Salvatoris, Mariæ liberos intelligimus matertera Domini; quæ esse dicitur mater Jacobi minoris, & Joseph, & Judæ, quos in alio Evangelii loco fratres Domini legimus appellatos. Fratres autem consobrinos dici omnis Scriptura demonstrat.* S. Hieronymus, & fusius in citato libro contra Helvidium.

XVII. Respondeo igitur, prædictos vocari fratres Christi, non quidem natura, quasi ex eodem patre, & matre progeniti; sed cognatione duntaxat, seu consanguinei ejus existentes. Ita ex Sancto Hieronymo, Sanctus Thomas, *artic.* 3. citato *ad* 5. Qui, ibidem *ad* 6. addit: *Quod Maria, quæ dicitur Jacobi, & Joseph mater, non intelligitur esse Mater Domini: qua in Evangelio non consuevit nominari nisi cum cognominatione hujus dignitatis, quod sit Mater Jesu. Hæc autem Maria intelligitur esse uxor Alphæi, cujus filius est Jacob minor, qui dictus est frater Domini.*

Circa hoc est observandum: quod Cleophas, aliter dictus Alphæus, fuerit frater Joseph sponsi Mariæ Virginis. Inde fictum est, ut Maria Mater Jesu, & Maria uxor Cleophæ, seu Alphæi, vocarentur sorores, non natura, sed cognatione, seu affinitate. Quatuor autem Mariæ Cleophæ filii, Jacobus, Joseph, Simon, & Judas dicuntur fratres Christi, idest, consanguinei: quia consobrini, nempe, filii fratris Joseph, qui æstimabatur pater Jesu. Et ut ait S. Augustin., *lib.* 2. *de Consensu Evang. cap.* 11. & ex ipso S. Thom. 3. *p. q.* 28. *art.* 1. *ad* 1. dici etiam poterat pater Christi, sicut vir Mariæ, non quidem carne: *Sed copulatione conjugii, multo videlicet conjunctius, quam si esset aliunde adoptatus. Neque enim propterea non erat appellandus Joseph pater Christi; quia non eum genuerat concumbendo: quandoquidem pater esset etiam ei, quem non ex sua conjuge procreatum aliunde adoptasset.* Ita S. August. apud S. Thom. citatum.

Opponebat etiam Tertullianum, *lib. de Monogamia, c.* 8. dicentem, Mariam post natum Jesum conjugale solvisse debitum. Ait enim: *Et Christum quidem Virgo enixa est, semel nuptura post partum.*

XIX. Respondeo, de Tertulliano non debere nos esse solicitos, cum enim librum de Monogamia conscripsit, jam a fide Catholica defecerat. Quare S. Hieron. Helvidio Tertullianum pro se afferenti, ita respondet: *De Tertulliano quidem nihil amplius dico, quam hominem Ecclesiæ non fuisse.*

XX. Sed dices. D. Basilius, *Homil.* 25. *de Humana Christi generatione*, exponens verba: *Non cognoscebat eam donec peperit*; concludit: *Quod autem deinde* (idest post Christi partum) *secutum est, tamquam nihil ad Mysterii rationem pertinens, curiosius omittamus inquirere.*

Respondeo, S. Basilium citato loco dicere, non esse curiosius inquirendum: An Maria post partum virgo manserit, quia

quia ad rem non erat. Tunc enim exponebat Iſaiæ textum : *Ecce Virgo concipiet, & pariet* : ad cujus verificationem ſat erat, ut eſſet virgo ante partum, & in partu. Verum mentem ſuam aperiens Baſilius, fuit perpetuæ virginitatis Mariæ aſſertor: exponens enim illam particulam, *Donec*, Matth. 1. v. 25. *Et non cognoſcebat, donec peperit* : ait : *Etſi alicujus temporis terminum circumſcribere videatur, vere tamen infinitum aliquid præfefert.*

DUBIUM V.

An Verbum aſſumpſerit humanam Animam, & humanam Mentem?

§. I.

Reſolutio Primæ Partis.

I. ARius, ut etiam ex hac parte inſidiaretur divinitati Filii Dei (ut refert Auguſtinus, *Hæreſ.* 49.) quaſi ſuſurrando, negavit, Chriſtum habuiſſe humanam animam noſtræ ſimilem; ſed ſolam carnem fuiſſe a Verbo aſſumptam, Verbum autem carni unitum ſtetiſſe loco animæ. Ex quo ſequebatur, quod in Chriſto non fuerint duæ naturæ; ſed una tantum: ex anima enim & carne una natura conſtituitur. Motivum autem hoc dicendi Ario fuit iſtud. Cum enim ſuſtinere vellet ſuam palmarem blaſphemiam, quod nimirum Filius Dei ſit creatura, & minor Patre; & ad hoc probandum aſſumpſiſſet illa Scripturæ loca, quæ infirmitatem oſtendunt in Chriſto: ne aliquis reſponderet, dicta loca evincere quidem infirmitatem in Chriſto ſecundum naturam humanam, non vero ſecundum naturam divinam; quid excogitavit? Animam humanam removit a Chriſto, & loco ejus poſuit naturam Filii Dei; ut cum quædam dicerentur de Chriſto, puta mirari, timere, orare &c. quæ carni aptari non poſſunt; neceſſario iſta in Filium Dei, ejuſque naturam infunderentur: ut nemo crederet, eſſe natura Deum, qui talia pateretur. Huic errori ſubſcripſiſſe etiam Apollinarem, teſtatur idem S. Auguſtinus, *Hæreſ.* 55. Pro Catholica tamen veritate.

II. Dico. Verbum Dei aſſumpſit animam humanam. Hanc veritatem probat S. Thomas 3. *p. q.* 5. *art.* 3. auctoritate S. Scripturæ, in qua Chriſtus de ſua anima facit mentionem. Matth. 26. v. 38. *Triſtis eſt anima mea uſque ad mortem*. Et Joann. 12. v. 27. *Nunc anima mea turbata eſt*. Joann. 10. v. 18. *Poteſtatem habeo ponendi eam* (ideſt, animam meam) *& iterum ſumendi eam*. Sed ad hoc *reſpondebat Apollinaris* (inquit S. Thom.) *quod in his verbis anima metaphorice ſumitur; per quem modum in veteri Teſtamento Dei anima commemoratur, Iſaiæ* 1. Calendas veſtras, & ſolemnitates veſtras odivit anima mea.

Contra tamen inſtat, ex S. Auguſt. lib. 83. QQ. q. 80. *Evangeliſtæ in Evangelica narratione narrant, quod miratus eſt Jeſus, & iratus, & contriſtatus, & quod eſuriit: quæ quidem ita demonſtrant, eum veram animam habuiſſe; ſicut ex hoc, quod comedit, & dormivit, & fatigatus eſt, demonſtratur verum corpus humanum. Alioquin ſi hæc ad metaphoram referantur, cum ſimilia legantur in veteri Teſtamento de Deo, peribit fides Evangelicæ narrationis*. Unde ſic diſcurro. Per hoc, quod in Evangelio dicitur Chriſtus eſuriiſſe, comediſſe, dormiſſe, fatigatus fuiſſe, colligitur, eum habuiſſe veram carnem, & verum corpus humanum contra Manichæos; ergo per hoc, quod dicitur habuiſſe animam, miratus, iratus, contriſtatus, colligi debet, eum habuiſſe veram animam humanam.

Confirmo. Ex *cap.* 10. *Joannis* citato, Chriſtus dicit, ſe habere poteſtatem ponendi animam ſuam, & iterum ſumendi eam: ſed ſi Verbum in Chriſto eſſet pro anima, non poſſet hoc dicere. Non enim erat in ejus poteſtate, vel corporis ejus, dimittere Verbum, & iterum illi uniri, cum hoc naturæ vires excedat; ergo &c.

III. Secundo. Ut diſcurrit S. Auguſt. (apud D. Thom.) *lib. contra Felicianum, cap.* 13. Si Verbum animam humanam non aſſumpſit; ergo eam redemptione vacuam reliquit: *Aut ergo hoc fecit, quia innoxiam ſciens, medicinæ indigentem non credidit; aut a ſe alienam putans, redemptionis beneficio non donavit; aut ex toto inſanabilem judicans, curare nequivit; aut ut vilem, & quæ nullis uſibus apta videretur, abjecit. Horum duo blaſphemiam important in Deum. Quomodo enim dicetur omnipotens, ſi curare non potuit deſperatam? Aut quomodo omnium Deus, ſi non ipſe fecit animam noſtram? . . . Si originem attendas, pretioſior eſt animæ ſubſtantia: ſi tranſgreſſionis culpam, propter intelligentiam, pejor eſt carne. Ego autem Chriſtum, & perfectam ſapientiam ſcio, & piiſſimum eſſe non dubito: quorum primo, meliorem, & prudentiæ capacem non deſpexit: ſecundo, eam, quæ magis fuerat vulnerata ſuſcepit*. Ita Auguſt. Illud ſuſcipere, & conſequenter ſanare omiſit Verbum, quod in homine erat melius, & quod magis per culpam fuerat vulneratum, eſt anima humana; ergo cum dici nequeat, Deum animam non feciſſe, nec ipſi inſanabilem fuiſſe, dici debet, quod eam ſanandam aſſumpſit.

IV. Tertio, Ratio S. Thomæ eſt. Nam ponere, Verbum aſſumpſiſſe carnem ſine anima, eſt deſtruere Incarnationis veritatem, nempe, naturam humanam vere fuiſſe aſſumptam. Detracto enim eo, quod eſt de eſſentia, & conſtitutivo hominis, verus homo, aut vera caro humana haberi non poteſt, niſi æquivoce: natura autem humana, in eſſe talis, conſtituitur per animam humanam; igitur; ſi hanc aſſumpſit Verbum, naturam humanam veram non aſſumpſit.

V. Quarto etiam poteſt ſic ſuaderi. Quod generatur ex aliquo vivente, non poteſt dici filius ejus, niſi procedat ut ſimile illi in ſpecie atoma; qua ratione vermes non dicuntur filii animalis, ex quo generantur: ſed ſi Chriſtus animam humanam non haberet, non eſſet ſimilis in ſpecie atoma cum Maria: quia quæ ſecundum formam ſpecificam differunt, ejuſdem ſpeciei eſſe non poſſunt; ergo Chriſtus non poſſet dici filius Mariæ, ſeu Maria ejus Mater, quod eſt contra Evangelia.

VI. Demum: Dato etiam, ſecundum errorem Arii, quod Verbum divinum non eſſet Deus: adhuc tamen non poſſet uniri per modum formæ animæ humanæ. Quod probo ſic. Verbum divinum, eſto non eſſet Deus, eſſet tamen ſpiritus perfectiſſimus, ſuper omnes cæleſtes Spiritus eminens: atqui nullus ſpiritus in ſe perfectus, & completus poteſt uniri, tamquam forma animans corpus, & cum eo unam naturam conſtituens: unde neque Angeli, quamvis inferiores Verbo, poſſunt per modum formæ animare corpus; ergo &c.

VIII. Dices pro Ario primo. Id aſſumpſit Verbum, cujus Joannes in Evangelio meminit, *cap.* 1. recenſens Incarnationem; ſed meminit ſolius carnis, v. 14. *Verbum caro factum eſt*: ergo &c.

VIII. Reſpondeo ex S. Thom. 3. *p. q.* 5. *art.* 3. *ad* 1. Joannem meminiſſe ſolius carnis, ſumendo per ſynecdochen totum hominem, ac ſi diceret: Verbum homo factum eſt. Sicut, & Iſaiæ, 40. verſ. 5. *Videbit omnis caro pariter, quod os Domini locutum eſt*. Nam ſecundum conſuetudinem Scripturarum nomine carnis totus homo intelligitur. Ideo autem potius carnem nominavit, quia per carnem Filius Dei viſibilis apparuit: unde ſubditur: *Et vidimus gloriam ejus*. Vel ideo potius nominavit carnem, ut ſummam dignationem Dei commendaret, qui ad carnis humilitatem deſcendere voluit (ſecundum Auguſt. *l.* 83. *QQ. q.* 80.) Rationabile etiam fuit, ut nominaret carnem, quæ cum magis diſtet a Deo, quam anima, minus aſſumptibilis videbatur.

IX. Dices ſecundo. Anima neceſſaria eſt, ut corpus vivificet: ſed caro Chriſti, qui erat unita Verbo, quod eſt fons vitæ, non egebat principio vivificante; ergo &c.

X. Reſpondeo ad min. Ex D. Thom. citato *ad* 2. aliter eſſe fontem vitæ animam, aliter Verbum. Nam *Verbum eſt fons vitæ, ſicut prima cauſa vitæ effectiva: ſed anima eſt principium vitæ corporis, tamquam forma ipſius. Forma autem eſt effectus agentis. Unde ex præſentia Verbi magis concludi poſſet, quod corpus eſſet animatum: ſicut ex præſentia ignis poteſt concludi, quod corpus, cui ignis adhæret, ſit calidum*. Concludo igitur cum S. Auguſtin. lib. de Agone Chriſt. c. 21. *Non eos audiamus, qui ſolum humanum corpus dicunt eſſe ſuſceptum a Verbo Dei, & ſic audiunt quod dictum eſt*: Verbum caro factum eſt, *ut negent, illum hominem, vel animam, vel aliquid hominis habuiſſe, niſi carnem ſolam. Errant enim multum: nec intelligunt; ideo carnem ſolam nominatam eſſe in eo, quo dictum eſt*: Verbum caro factum eſt; *quia hominum oculis, propter quos facta eſt illa ſuſceptio, ea ſola potuit apparere. Nam ſi abſurdum eſt, & valde indignum, ut humanum ſpiritum homo ille non habuerit . . . quanto magis abſurdum, & indignum eſt, ut nec ſpiritum, nec animam habuerit; & hoc ſolum habuerit, quod etiam in pecoribus vilius eſt, & extremius, ideſt corpus. A noſtra ergo fide etiam iſta impietas excludatur; totumque hominem, atque perfectum a Verbo Dei ſuſceptum eſſe credamus*. Hucuſque Auguſtinus.

§. II.

Reſolutio Poſterioris Partis.

XI. APollinaris, de quo ſupra, Laodicenæ Eccleſiæ Presbyter, una cum Apollinare filio, ejuſdem Eccleſiæ Lectore, a quibus Apollinariſtæ, eſto ab initio cum Ario ſenſerint, Verbum carnem ſolam ſine anima ſuſcepiſſe, temporis tamen progreſſu hæreſim ſuam emollierunt, dicentes: animam quidem cum carne ſuſceptam fuiſſe a Verbo; huic tamen animæ in Chriſto defuiſſe mentem, ſeu intellectum, ſed pro mente, ac intellectum Verbum fuiſſe. Nimirum, aſſumptam quidem a Verbo animam ſecundum eam partem, qua vivimus, ſentimus, & cætera cum animalibus communia officia præſtamus; non vero ſecundum eam partem, qua ratione utimur, & rationales ſumus; ſed in locum hujus intraſſe Verbum. Id conſtat ex S. Athanaſio, *lib.* 1. *de Incarnat.* contra Apollinarem, dicente: Apollinariſtæ *Inquiunt, vice interioris, qui in nobis eſt hominis mentem cæleſtem ineſſe Chriſto*. Et infra: *Aſſumpſit, inquiunt, corpus abſque mente, ut ipſa mens in illo eſſet expers omnino peccati*. Ex Sancto Gregorio Nazianzeno, *Epiſt. ad Nectarium*, & *Epiſt.* 1. *ad Cledonium*. Ex Theodoreto, *l.* 4. *Hæretic. Fabularum, cap.* 8. Ex Vincentio Lirinenſi, qui in *Commonit. num.* 12. referens Apollinaris errorem, ait: *Dicit enim in ipſa Salvatoris noſtri carne, aut animam humanam penitus non fuiſſe; cui mens & ratio non eſſet*. Hunc errorem ex Platonicæ philoſophiæ fontibus hauſiſſe Apollinarem, teſtatur Nemeſius, initio libri de Natura Hominis; *Quidam enim* (inquit) *e quibus eſt Photinus, aliud eſſe animam, & aliud mentem ſtatuentes, ex tribus conſtare volunt hominem, e corpore, anima, & mente. Hos ſecutus eſt Apollinaris Laodiceæ Epiſcopus*. Epiſcopum Apollinarem fuiſſe, intelligi debet de Apollinari filio, quem Epiſcopum fuiſſe conſtat ex Epiſt. Synodica Concilii, quod Alexandriæ habitum eſt, anno 362. Eccleſiæ quidem Antiochenæ ſcribit Theodoretus, *l.* 5. *cap.* 3. ſed verius Laodicenæ, ut ſcribunt Ruffinus, *Hiſt. l.* 1. *cap.* 20. Hieron. *l. de Script. Eccleſ.* Liberatus *in Breviario, cap.* 3. Et Nemeſius ſupra laudatus. Contra hunc errorem.

XII. Dico. Verbum aſſumpſit animam mente præditam. Ita S. Thomas, 3. *p. q.* 5. *art.* 4. ex S. Aug. *Hæreſ.* 55. dicens: *Apollinariſtæ de anima Chriſti a Catholica Eccleſia diſſenſerunt, dicentes, ſicut Ariani, Deum Chriſtum carnem ſolam ſine anima ſuſcepiſſe. In qua quæſtione teſtimoniis Evangelicis victi, mentem defuiſſe animæ Chriſti, ſed pro hac ipſum Verbum in ea fuiſſe dixerunt*,

XIII. Error autem iſte a S. Thom. rejicitur: Primo. Nam adverſatur narrationi Evangelicæ, quæ commemorat, Chriſtum fuiſſe miratum, Matth. 8. *Admiratio autem abſque ratione eſſe non poteſt; quia importat collationem effectus ad cauſam: dum ſcilicet aliquis videt effectum, cujus cauſam ignorat, & quærit; ut dicitur in* 1. *Met. c.* 2. In Chriſto etiam fuerunt metus, & triſtitia excitatæ a facultate, quæ libera erat.

XIV. Neque dicere potes, harum paſſionum principium, & ſubjectum fuiſſe Verbum — Nam in primis, ex hoc ſequeretur cum Ario, Verbum non fuiſſe Deum: quod tamen Apollinariſtæ non dicebant. Deinde: Verbum non eſſe immutabile, cum per has paſſiones, quarum eſſet ſubjectum, mutaretur. Rurſus non eſſe omniſcium, ſi eſſet ſubjectum admirationis, quæ ex ignorantia cauſæ procedit: nec eſſe omnipotens, quia non poſſet a ſe avertere malum, quod timeret, & de quo triſtaretur.

XV. Secundo. Verbum aſſumpſit animam capacem peccati; quam volebat a peccato juſtificare; ſed anima non eſt capax peccati, nec juſtificationis a peccato, niſi per mentem; ergo oportuit, ut aſſumeret animam ſecundum mentem.

XVI. Tertio. Si Verbum aſſumpſit animam, non rationem, non habuit carnem humanam, ſed beſtialem; quia per ſolam mentem anima humana a beſtiali ſecernitur. Unde Auguſt. *in lib.* 83. *qq. q.* 80. dicit, quod ſecundum hunc errorem ſequeretur, quod Filius Dei *Belluam quamdam cum figura humani corporis ſuſcepiſſet*; quod iterum repugnat veritati divinæ, quæ nullam patitur fictionis falſitatem.

XVII. Inſtauro hucuſque dicta, ſic. Si animam humanam non habuit Chriſtus; quid igitur moriturus in cruce Patri commendavit, dum ait Lucæ, 23. v. 46. *Pater, in manus tuas commendo Spiritum meum*. Animam ſenſitivam, an Verbum? Quid quæſo moriens tradidit, dum, ut habetur, Joan. 19. v. 30. *Inclinato capite tradidit ſpiritum*? Non Verbum, quod nunquam dimiſit, & a quo nunquam fuit dimiſſus; non animam pure ſenſitivam, quæ in morte non traditur, ſed perit. Rurſus: ſi animam ſine mente Chriſtus habuit, quomodo de illo dicitur, *Luc.* 2. *v.* 52. quod *Proficiebat ſapientia, & ætate*? Non proficiebat ſapientia, ratione Verbi, quia hoc eſt ſapientiæ infinitæ: non ratione animæ ſenſitivæ, quæ ſapientiæ incapax eſt; ergo ratione animæ humanæ mente præditæ, quam habebat.

XVIII. Dices primo. Ubi eſt præſentia rei non requiritur ejus imago: ſed homo ſecundum mentem eſt ad imaginem Dei, ut dicit Auguſt. *lib.* 14. *de Trinit. cap.* 3. *&* 6. ergo cum in Chriſto fuerit præſentia divini Verbi, non oportuit ibi eſſe mentem humanam.

XIX. Secundo. Major lux offuſcat minorem: ſed Verbum Dei, quod eſt *Lux illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum*, Joann. 1. verſ. 9. comparatur ad mentem, ſicut lux major ad minorem; quia ipſa mens lux quædam eſt, quaſi lucerna illuminata a prima luce, Proverb. 10. v. 27. *Lucerna Domini ſpiraculum hominis*; ergo in Chriſto, qui eſt Verbum Dei, non fuit neceſſarium eſſe mentem humanam.

XX. Tertio. Mens humana neque eſt caro, neque actus carnis: quia nullius corporis actus eſt: ſed aſſumptio Verbi eſt Incarnatio; ergo non debuit mentem aſſumere.

XXI. Reſpondeo ad primum cum D. Thom. citato *art.* 4. *ad* 1. diſt. maj. Ut ſuppleat rei præſentiam, conc. maj. Ut perficiatur ex rei præſentia, neg. maj. *Ubi eſt* (inquit S. Doct.) *ipſa res per ſui præſentiam, non requiritur ejus imago, ad hoc, quod ſuppleat locum rei: ſicut ubi eſt Imperator, milites non venerantur ejus imaginem. Sed tamen requiritur cum præſentia rei imago ipſius, ut perficiatur ex ipſa rei præſentia: ſicut imago in cera perficitur per impreſſionem ſigilli, & imago hominis reſultat in ſpeculo per ejus præſentiam. Unde ad perficiendam mentem humanam neceſſarium fuit, quod eam Verbum ſibi univerit*.

XXII. Ad ſecundum dico cum eodem S. Thom. ad 2. *Quod lux major evacuat lucem minorem alterius corporis illuminantis: non tamen evacuat, ſed perficit lucem corporis illuminati. Ad præſentiam enim Solis, ſtellarum lux obſcuratur, ſed aeris lumen perficitur. Intellectus autem, ſeu mens hominis eſt quaſi lux illuminata a luce divini Verbi: & ideo per præſentiam Verbi non evacuatur mens hominis, ſed magis perficitur*.

XXIII. Ad tertium dico cum eodem ad 3. *Quod licet potentia intellectiva non ſit alicujus corporis actus; ipſa tamen eſſentia animæ humanæ, quæ eſt forma corporis, requiritur, quod ſit nobilior ad hoc, quod habeat potentiam intelligendi; & ideo neceſſe eſt, ut corpus melius diſpoſitum ei reſpondeat*.

XXIV. Quæres: Quando, & a quo Apollinariſtarum hæreſis fuerit proſcripta?

Reſpondeo, damnatam, tacito nomine Auctoris, in Alexandrina Synodo, anno Chriſti 362. a S. Athanaſio celebrata, aliiſque Epiſcopis poſt Conſtantii mortem ab exilio reverſis. Id conſtat ex *Epiſt. Synodica* illius Concilii, in qua decretum legitur: *Salvatorem non habuiſſe corpus inanimum, nec ſenſus, aut mentis expers*. Secundo. Damnata eſt, anno circiter 373. in Concilio Romano, Damaſo præſide; qui in Apollinarem, ejuſque primarium diſcipulum Timotheum depoſitionis ſententiam tulit, & utrumque anathemate confixit. De hoc extat epiſtola Damaſi ad Orientales, a Theodoreto deſcripta, *lib.* 5. *Hiſt. Eccleſ. cap.* 10. Tertio. Damnata eſt, anno 378. in Synodo Antiochenæ, cujus meminit Concilium Conſtantinopolitanum I. Generale II. anno 382. celebratum: in quo tandem hæreſis præfata damnata ita præſtringitur, in Epiſt. Synodica: *Nos præterea doctrinam Dominicæ Incarnationis integram, & perfectam tenemus; neque diſpenſationem carnis Chriſti, vel animæ, vel mentis expertem, vel imperfectam eſſe aſſerimus: ſed agnoſcimus Verbum Dei ante ſæcula, omnino perfectum hominem in noviſſimis diebus pro noſtra ſalute factum eſſe*.

XXV. Porro: hic notandum cenſeo: quod Vitalis alter Apollinaris diſcipulus, qui Antiochiæ ab ipſo Antiochiæ præfectus fuerat, cum apud Damaſum in hæreſeos ſuſpicionem veniſſet, ut ſe a tali labe purgaret Romam venit: ubi oblata Summo Pontifici ſubdola fidei confeſſione, in communionem Catholicam admiſſus fuit. Verum poſtea detecta ejus fraude, Damaſus eum a Fidelium communione ſegregavit; ambiguamque fidei confeſſionem, quam Vitalis obtulerat, damnavit. De quo videndus eſt S. Gregorius Nazianzenus, *Epiſt.* 2. *ad Cledonium*.

DUBIUM VI.

An Verbum aſſumpſerit humanam Voluntatem.

§. I.

Hæreſis Monothelitarum.

I. APollinaris qui, ut nuper vidimus, non ponebat in Chriſto animam rationis, & mentis compotem, ſed loco mentis ponebat Verbum; conſequenter, cum voluntas ſit potentia animæ, ut ratione, ac mente præditæ, negabat in Chriſto humanam voluntatem: unam ſolum voluntatem in eo ponens, nempe, divinam, quæ ſtaret pro voluntate humana, ſicut divinus intellectus ſtabat pro intellectu humano.

Idem ſenſiſſe dicendus eſt Eutiches, & alii ponentes in Chriſto unam tantum naturam, nempe, divinam. Hi enim cogebantur in ipſo etiam ponere unam ſolam voluntatem, & hanc divinam.

II. Verum qui hanc quæſtionem celebrem reddiderunt fuerunt Monothelitæ, ſic dicti a *Monos*, ideſt, *Unus*, & *Thelema*, nempe, *Voluntas*: quaſi unius voluntatis aſſertores. Hujus ergo hæreſis originem, auctorem, fautores, impugnatores, & ſtatum recenſebimus. Colligimus hæc ex D. Thom. 3. *p. q.* 18. *art.* 1. ſic dicente: *Quidam poſuerunt in Chriſto eſſe unam ſolam voluntatem: ſed ad hoc ponendum diverſimode moti eſſe videntur. Apollinaris enim non poſuit animam intellectualem in Chriſto; ſed quod Verbum eſſet loco animæ, vel etiam loco intellectus. Unde cum voluntas ſit in ratione, ut Philoſophus dicit in* 3. *de anima; ſequebatur, quod in Chriſto non eſſet voluntas humana; & ita in eo non eſſet, niſi una voluntas. Et ſimiliter Eutiches, & omnes, qui poſuerunt unam naturam compoſitam in Chriſto, cogebantur ponere unam voluntatem in eo. Neſtorius etiam, quia poſuit unionem Dei, & hominis eſſe factam ſolum ſecundum affectum, & voluntatem, poſuit unam voluntatem in Chriſto. Poſtea vero Macarius Antiochenus Patriarcha, & Cyrus Alexandrinus, & Sergius Conſtantinopolitanus, & quidam eorum ſequaces, poſuerunt in Chriſto unam voluntatem; quamvis ponerent duas naturas in Chriſto ſecundum hypoſtaſim unitas: quia opinabantur, quod humana natura in Chriſto nunquam movebatur proprio motu, ſed ſolum ſecundum quod erat mota a divinitate, ut patet ex Epiſtola Synodica Agathonis Papæ*. Ita S. Thomas.

III. Anno igitur Chriſti ſexcenteſimo vigeſimo ſecundo, Heraclii Imperatoris decimo tertio, Honorio Primo Rom. Pont. Monothelitarum hæreſis ex Inferis erupit. Ipſi imprudens Imperator obſtetricatus eſt in duplici, quem habuit cum hæreticis congreſſu: primo in Armenia cum Paulo Severiano hæretico, altero cum Athanaſio Jacobitarum Catholico. Verum errorem hunc non eſt fabricatus Heraclius: ſed illum accepit a Sergio, cui arctiſſima familiaritate conjungebatur.

Sergius ergo Conſtantinopolitanus Patriarcha hujus hæreſeos, vel Auctor, vel præcipuus Patronus fuit. Sergio acceſſit Cyrus Alexandrinus, Macarius Antiochenus, Pirrhus pariter, & Paulus in Sede Conſtantinopolitana Sergio ſucceſſores, & Theodorus Pharanitanus. Cui autem ex his cedere debeat infelix gloria, hæreſim hanc inveniſſe, inter Eruditos contentio eſt. Primas partes habuiſſe Sergium in ea propaganda, ac Cyrum; certum videtur. Horum enim ſuaſu, anno 640. ſententiam de una in Chriſto voluntate, atque operatione publico Edicto, quam *Ecteſim*, ideſt, *Expoſitionem fidei* nominarunt, promulgavit Heraclius; quamque Sergius poſt coactam Conſtantinopoli ſuorum Epiſcoporum Synodum, Imperatoris auctoritate, & Epiſcoporum ſubſcriptionibus firmatam, toto ſpectante populo, primarii Templi foribus affixit. In hac tamen Ecteſi error unius tantum in Chriſto voluntatis, & operationis aperte quidem non ſtatuitur: ſed vetatur ſolum, ne quis unius, aut duarum voluntatum vocibus utatur. Quia tamen hoc modo loquendi errorem tegere, ac diſſimulare intendebant: ideo *Ecteſis* illa tamquam ſuſpecta damnata fuit.

IX. Huic errori faviſſe Honorius I. Roman. Pont. in ſuis ad Sergium datis Epiſtolis, Synodi ſextæ Patribus viſus eſt. Unde & ipſi cum apertis Monothelitis anathema dictum eſt in eadem Synodo: *Anathematibus interfecimus* (verba ſunt epiſtolæ Synodicæ ad Agathonem Papam) *ex ſententia per ſacras veſtras litteras de iis prius lata Theodorum Epiſcopum*